

FURUĞ

*yeryüzü
âyetleri*

CAN

DÜNYA ŞİİRİ

Farsça aslından çeviren: MAKBULE ARAS

FURUĞ

“Şiir kimi şairler için var etme, kimileri
çinse bir var olma hali. Furuğ, sanırız
bu ikincilerden. En başından beri, yaz-
dığı şiirle baş etmesi zor bir hayata karşı
var oluş savaşı veren bir şair. Yazdığı
şiirlere tutunarak hayatta kalabilmeyi
'denemiş' bir şair kadın. Yaşamının fır-
tınalarından güzellmeler çıkarmayı bil-
miş büyük bir yürek. Anne olup da ce-
zaların en büyüğüne çarptırılmış bir kal-
bin, yürek parçalayan isyanının soylu bir
ağıtı dönüşmesidir onun sesi. Gençecik
yaşında 'ölmeden öldürülen', bir Sisi-
fos gibi cezalandırılan bellek bir daha
hiç iyileşmeyecektir. Bu bellek yarılma-
sı, kendini ancak sözcüklerin dipsiz ve
karanlık kuyularından çıkartabildiği ışık
huzmeleriyle bir parça olsun rahatla-
tabilecektir.”

Asuman Susam

FURUĞ
yeryüzü âyetleri
seçme şiirler

Can Yayınları: 1713
Dünya Şiiri: 8

Bu kitabın içerisindeki şiirler Furuğ'un *Esir*,
Divar, *İsyan*, *Tevellod-é Diğer* ve *İman Beyaverim be Agaz-é Fasl-é Serd*
isimli eserlerinden derlenmiştir.

© Makbule Aras
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2008

1. basım: Şubat 2008

Yayına Hazırlayan: Celâl Üster

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Gülay Yıldız
Düzeltili: Fulya Tükel
Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası
ISBN 978-975-07-0914-2

Kapak ve iç sayfalarda Furuğ Ferruhzâd'ın
değişik dönemlerde çekilmiş fotoğraflarına yer verilmiştir.

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

FURUĞ
yeryüzü âyetleri
seçme şiirler

farsça aslından çeviren: makbule aras

CAN YAYINLARI

Furuğ Ferruhzâd, 5 Ocak 1935'te Tahran'da, asker bir babanın kızı olarak dünyaya geldi. 16 yaşında, Tahran'ın ünlü simalarından Perviz Şapur'la evlendi, iki yıl sonra da oğlu Kâmyâr doğdu. 1954'te dönemin koşullarında gözüpek sayılabilecek bir karar alarak kocasından boşandı ve oğlunu bir daha göremedi. Bu olay yaşamının en büyük trajedisine dönüştü. Kadın kimliğini yok eden her kurala, ataerkil bakışa karşı çıkarak şiire sığındı, başkaldırısını şiirle dillendirdi. Şiirin yanı sıra sinema ve tiyatroyla da ilgilendi, resim yaptı, gazetelerde editör olarak çalıştı. *Tutsak*, *Duvar* ve *İşyan* adlı şiir kitaplarının ardından, 1963'te yayınlanan *Yeniden Doğuş*, Furuğ'un şiirinde bir dönüm noktası oluşturdu. Yazar ve yönetmen İbrahim Gülistan'la tanıştıktan sonra sinemayla çok daha yakından ilgilendi; cüzamlıları konu alan *Ev Karadır* adlı belgesel filmi, 1963'te Almanya'daki Oberhausen Şenliği'nde birincilik ödülüne değer görüldü. Furuğ, bu filmin çekimleri sırasında cüzamlılar evinde tanıdığı Hüseyin adlı bir çocuğu evlat edindi. 1965'te UNESCO, Furuğ'un yaşamını konu alan bir film yaptırdı; Bernardo Bertolucci de, Furuğ'la ilgili bir belgesel çekti. Furuğ, 1967'de kendi kullandığı otomobiliyle geçirdiği bir kaza sonucunda bu dünyadan göçtüğünde henüz 33 yaşındaydı. Son şiir kitabı *İnanalım Soğuk Mevsimin Başlangıcına*, ölümünden sonra yayınlandı.

Makbule Aras, 1972'de Isparta'da doğdu. 1993'te Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nden mezun oldu ve Eski Türk Edebiyatı alanında yüksek lisansa başladı. Farsça öğrendi ve Türk edebiyatının yanı sıra İran edebiyatıyla da ilgilenmeye başladı. İsfahan Üniversitesi'nin davetlisi olarak kısa süreliğine İran'a gitti. 2004 yılında Bilgi Üniversitesi'nde gerçekleştirilen "Komşu Aç Kapıyı Türkiye-İran Edebiyat Günleri" etkinliğini düzenleme komitesinde yer aldı. Halen İstanbul'da bir özel okulda edebiyat öğretmeni olarak çalışmaktadır. Varlık, E Dergisi, Virgül, İmge Öykü, Eylül, Öteki-siz, Ç.N., Cumhuriyet Kitap gibi dergilerde deneme, eleştiri, inceleme, çeviri ve öyküleri yayınlandı. 2002 yılında Okuyan-us yayınlarının *Âşık Öyküler* seçkinde yer aldı.

Önsöz / Asuman Susam	9
TUTSAK (1952)	
Halka	27
Sevmekten	28
Uyku	30
Veda	31
Tutsak	32
DUVAR (1956)	
Günah	37
Kayıp	38
Leyla'nın Mezarında	39
Rüya	40
Duvar	42
İSYAN (1957)	
Karanlık	47
Sonraları	48
YENİDEN DOĞUŞ (1963)	
Bahçenin Fethi	53
Ben Senden Ölürdüm	55
Ey İnci Dolu Ülke	57
Gazel	62
Gecede Görüşme	63
Hediye	68
Karanlığın Ortasında	69
Kuş Sadece Bir Kuştı	71
O Günler	72
Rüzgâr Bizi Götürecek	76
Yeniden Merhaba Diyeceğim Güneşe	77
Yeryüzü Âyetleri	78
Yeşil Evham	82
Yeniden Doğuş	85
İNANALIM SOÇUK MEVSİMİN BAŞLANGICINA (1974)	
Hiç Kimseye Benzemeyen Kimse	91
İçim Acıyor Bahçeye	95

Kuş Ölümlüdür	99
Senden Sonra Ey Yedi Yaş	100
İnanalım Soğuk Mevsimin Başlangıcına	103

ÖNSÖZ

*o günler geçip gitti
o günler, kırpıklarımın arasından*

Furuğ Ferruhzâd

*ve acıdan dili tutulunca insanın, bir tanrı
çektigimi anlatayım diye bana dil vermiş.*

Goethe

Furuğ'un hayatını biliyorsanız şiirini okurken kendinize sormaktan alıkoyamadığınız sorulardan biri: Şiiri olmasaydı Furuğ'a ne olurdu?

Şiir kimi şairler için var etme, kimileri içinse bir var olma hali. Furuğ sanırız bu ikincilerden. En başından beri yazdığı şiirle baş etmesi zor bir hayata karşı varoluş savaşı veren bir şair o. "Şiir bilgidir, kurtuluştur, güç ve terk edıştır."¹ O, yazdığı şiirlere tutunarak hayatta kalabilmeyi "denemiş" bir şair kadın. Yaşamının fırtınalarından güzellemeler çıkarmayı bilmiş büyük bir yürek. Anne olup da cezaların en büyüğüne çarptırılmış bir kalbin yürek parçalayan isyanının soylu bir ağıta dönüşmesidir onun sesi. Gençlik yaşında "ölmeden öldürülen", bir Sisifos gibi cezalandırılan

¹ Octavio Paz, *Yay ve Lir*, era, 1995, s. 9.

bellek bir daha hiç iyileşmeyecektir. Hiçbir aşk, hiçbir “oluş” onu iyileştiremeyecektir. Bu bellek yarılması kendini ancak sözcüklerin dipsiz ve karanlık kuyularından çıkartabildiği ışık huzmeleriyle bir parça olsun rahatlatabilecektir. Işık özleminin kör ettiği bir gözün ölene dek ışıktan perdeler örmesi gibidir onun hali. Özgürlüğü seçmenin, kendini seçmenin bedeli, tesellisi yok, paramparça bir ruh olarak ödetilmiştir ona. Bu ruhsal özgürleşmeyi ve kendi oluşu gerçeklediği yer diliyle kurduğu dünyası olmuştur. Bir yerde şöyle der şiiri için: *“Benim için en önemli şey şiirdir. Ve şiir, kendime ve kişiliğime karşı duyduğum en büyük sorumluluktur. Hayatıma vermek zorunda olduğum yanıtların en önemlisidir aynı zamanda.”*

Furuğ’un yaşamöyküsü ve yaşadığı dönem, coğrafya ve ülkesinin tarihi düşünüldüğünde; yani sosyolojik, ideolojik, tarihsel bir bağlamdan şiirine bakıldığında onun ne demek istediği daha net anlaşılacaktır. “Benim için en önemli şey şiirdir” cümlesi öyle sıradan okunulacak bir sanatçı cümlesi değildir.

Yeryüzü üzerinde aykırı ruhları, ayrıcalıklı ruhları susturmak pek mümkün olmamıştır. Furuğ da o susturulamayan seslerden olmuştur. Şizoid bir ruhtur, parçalanmış, parçalarından yeniden diliyle doğmuş bir ruhtur. Yarattığı dil evreninin içinden dışarıya bakar. O dil evrenini yaratamamış olsaydı bu kuvvetli bilinç yarılması onu çıldırma nöbetlerinin eşliğine getirebilirdi, kim bilir?

Muhafazakâr bir toplumun içine doğmuştur Furuğ: despot bir asker olan baba, gelenekselliğin sınırlarından çıkmayı başaramamış baskıcı bir eş, toplumsal ikiyüzlülük, nesneleştirilmeye çalışılan kadın... Yaşadığı dönemde İran ve ülkenin aydın ve sanatçıları kopkoyu politik sorunlarla cebelleşirken onun yaşadıkları bireysel çarpışmalar, çırpınışlardır. Ülkenin politik sorunlarına belki uzun zaman bilinçli bir özne olarak bakamamıştır; ama göz gördüğünü unutmaz. Ve Furuğ’un dil evreni, yarattığı mitsel dünya son derece ideolojik bir haykırış olur sonunda. O bir kadın olarak, bir anne olarak ona dayatılan hayatın eksiklerini şiirle tülemeye çalışmıştır. Başarmıştır da; dünyaya büyülmüş bir dilsel miras bırakmıştır. Toplum, aile, eş ve sevgililer... onu yaralamaya, hiçleştirmeye çalışanlara rağmen bir başarıdır bu.

Furuğ doğurduğundan zalimce kopartılmıştır; kendini ve özgürlüğünü seçtiği için dışlanmış ve aşağılanmış. Toplumsal düzene başkaldırdığı için, bunda inat edebilecek kadar güçlü ve kararlı olduğu için, kadınlığını tepeden tırnağa doğallığıyla ve coşkusuyla yaşamak istediği için kendi ülkesinde, kendi evinde cezaya kalmıştır. O bir günahkârdır. Üzerine yapııştırılan yaftalar nedeniyle, Furuğ, sevgi ve nefret, karanlık-aydınlık, uysallık-hırçınlık, olgunluk-çocukluk... karşıt duyguları arasında gidip gelir. Özellikle son dönem şiirlerindeki karanlık derinlik, olgunlaşan ruhuyla dünyayı ve yaşadığı toplumu seyrettikçe belirginleşir. Zaman zaman alaysı bir pervasızlık da kazanır. Dili acılaştıkça dünyanın gerçeklerine de o denli yakınlaşır. İçini dışa çıkarırken amacı dil aracılığıyla parçalanmışlığını tümlemek, dünyayla bütünleşmektir. Ruh ancak böyle huzur bulacaktır. Ne yazık ki şiirlerinde bunu başarsa da yaşadığı sürece o huzur onun çok uzağında kalacaktır. Yaşamı bir kaza ile sonlanmış; ama sanki o kaza çağrılmış bir kazadır. Rıza Berahani onun için kaleme aldığı bir yazısında "Kendi ölümünü hemen hemen kendisi belirledi," der. Furuğ kardeşi Feri'ye yazdığı son mektupta kendi ölümüyle ilgili şu kehanette bulunur: *Ailemizde ilk ölen insan ben olacağım, sonra sıra sende, bunu biliyorum...* Onun için huzur büyük bir olasılıkla pek çok şiirinde sık sık dile getirdiği gibi derin bir uyku olarak kurguladığı ölümün sessiz karanlık kollarındaydı.

Güzelliği avuçlarımin arasına aldım, acydı...

"Sanat önemlidir, çünkü ruhun mevsimlerini ya da ruhun yolculuğundaki özel ve trajik bir olayı anımsatır. Sanat sadece kendimiz için değildir, sadece kendi kavrayışımızın bir göstergesi değildir, peşimizden gelenler için bir haritadır da."¹ Furuğ şiirine daldığınızda daha derinlere gitmekten kendinizi alıkoyamayışınızın nedeni budur. Furuğ'un kendi derinlerinde yaptığı yolculuk onu adeta bir derinlik sarhoşluğuna sürüklemiştir. İliğiyle kemiğiyle yazıldığını bilirsiniz o şiirlerin, kendi yazgısına bir başkaldırı halidir onun şiiri, trajik yazgısına kuvvetli bir meydan okuyuş.

¹ Clarissa P. Estes, *Kurtlarla Koşan Kadınlar*, Ayrıntı, 2003, s. 28.

Sanat nesnelere, elbet bir kurgu, bir yapıntı özelliği taşırlar. Bu nedenle de hiçbir zaman bize seslenen şiirin öznesi, şairin kendisiyle özdeş olmak zorunda değildir; ama akla ilk gelen Silvia Plath, Nilgün Marmara, Furuğ gibi şairlerin şiirleri bir özyaşam kusması'dır adeta. O nedenle bu şiiri anlamak ve kuvvetle içselleştirmek mutlak surette şairinin yaşamöyküsüne de yakından bakmaktan geçiyor.

Güzelliği avuçlarıma arasına aldım, acıydı.../ Onun şiirinin okurda yarattığı etkinin büyümesi açısından kaynaklanmaktadır. Bu acı teslim olmuş ve o acıyı kabullenmiş ve kendini kurban olarak gören bir öznenin acısı değildir. O, evladından vazgeçirilmiş bir annedir. Bu halin bilincinde yarattığı yarılma, suçluluk, aşağılanma vb. olumsuz duygu yükleri ile şiiriyle başa çıkmaya çalışan bir annedir. Gençecik yaşında anne olmuş ve kendi olamayacağı bir yerde iyi bir anne de olamayacağını bilmiş bir insan duyarlığıyla çoğu kimsenin bırakın denemeyi, düşünmeye bile cesaret edemeyeceği bir şeyi yapmıştır. İnsan kendini seçmez ve gerçekleştiremezse bir hiçtir. Bunun bilgisiyle şiirine tutunarak yürümüştür hayatın, adaletsizliğin, erkek-egemen ikiyüzlülüğün üstüne.

"Şiir insanı kendisinin dışına çıkartır ve aynı anda asıl varlığına, kendi kendisine geri götürür... Şiir varlığa giriştir." Furuğ şiirini dikkatle izlerseniz ilk şiirlerden sona doğru bir ruhun nasıl dışsallaştığının tüm izlerini bu şiirde görürsünüz; ama gördüğünüz yalnız Furuğ'un zamanı, içi, hikâyesi değildir. Dille örülen bu mitsel dünya evrensel bir bizim sesine dönüşmüştür. *"En azından bir kez başka birini ya da kendinizi doğurmuşsanız, ölmek daha kolaydır."*²

Bu hayat acıdan beslenen acıyla örülmüş bir hayattır. Ne kadar kaçmak istersen iste bir türlü peşini bırakmayan bir ağrı... Kalbi çatlatan bir acı: *"Hiçbir şey acı kadar kişisel ve paylaşılmaz değildir, acı çekmenin en kötü yanı, acının tek başına çekilmesindedir. Ama acı çekmeyenler ya da acı çektiğini kabul etmeyenler, diğer insanlardan koparak soğuk bir tecrit hırkasına bürünenlerdir. En yalnız deneyim olan acı, sempati ve sevgiyi doğurur; benlik ve öteki arasındaki köprüyü, birleşmenin araçlarını. Sanat da böyledir. Kendi içine en derinlemesine dalan sanatçı —ve çok acılı bir yolculuk—*

¹ Octavio Paz, *Yay ve Lir*, era, 1995, s. 126.

² Ursula LeGuin, *Kadınlar, Rüyalar, Ejderhalar*, Metis, 1999, s. 136.

tur bu— bize en yakından dokunan, bize en açık seçik sesini duyuran sanatçıdır.”¹ İşte Furuğ da bu hayat bilgisinin bilincindedir. Kardeşine yazdığı mektupların birinde seçimlerinin derinlerinde yatan anlamı, kendi var olma halini son derece net bir biçimde yansıtmıştır: *Fericğim, şiirlerini okudum, beni hiç şaşırtmadın, seni ta baştan yetenekli bulmuştum, şiirlerinin konusu, “inceliği”, harika ve çok iyiler; ama Almanca’da nasıl bir etki bırakır ve şiirlerinin yapısını hangi yönde etkiler bilemem. Gerçi bu konuların önemi ikinci derecede, aslolan şairin konsepti ve dünya görüşüdür. Son şiirin böyle başlıyordu: “İç huzurum için”, çok hoşlandım. Çünkü görüntülerin ve imgelerin ardında çok derin bir duygu ve harika bir insan görüntüsü var. Mistik ve biraz da teslimiyetçi bir durum. İnsanın, düşünce ve duygu bazında belli bir tecrübe ve “biçime” ulaşamadığı sürece bu sorunları kavraması çok zor. Ya geliş geçici ve sıradan şeylerle mutlu olacaksın, çocuk sahibi olmak gibi... veya uzun soluklu şeylerle ve “makul” kabul edilmeyecek şeylerle: ŞİİR, sinema, kısaca sanat gibi...! Herhalde yalnızsın ve bu yalnızlık insanı bitiriyor ve kırılan yapıyor. “Kırgınlığım” yüzüme yansıyor... ve saçlarım beyazlaşıyor, geleceği düşünmek boğuyor beni... geçelim... geçelim... geçelim; durum bundan ibaret, yaz bana, birlikte olduğumuz günleri düşününce yüreğime ışık doluyor.”²*

Yaşadığı dönem ve toplumsal koşullar düşünüldüğünde Furuğ’un yazgısı basit bireysel bir trajediden fazla bir şeydir. Kuvvetli bir ataerkil gelenekten gelen ve modernleşme serüveninin çok başlarında bulunan bir ülkede kadın olarak doğmak zaten başlı başına bir yükür; çünkü “*History is his story.*” Görevleri, yeri çoktan tanımlanmış bir çemberin içidir kadının yeri ve çemberin dışına çıkmak mümkün değildir. Çemberin dışına çıkmak tekinsizi seçmektir, gayri ahlakidir. Kadın bir aile içine doğar, orada büyür ve zamanı geldiğinde başka biriyle yine aile olmak üzere eşleştirilir. Var olma ve kendini gerçekleştirme hakkını bırakın, çoğu zaman seçme hakkından bile söz edilemez. “Yuva dünyevi bir tapınak, temiz, ışık dolu bir yer” iken aksini seçmek “büyük bir günah”tı. Böyle bir toplumda Furuğ’un yapmaya yeltendiği affedilemez, büyük bir günahı. O nedenle de en büyük cezaya çarptırıldı: oğlundan yaşam boyu mahrum kalmak!

¹ Age, s. 89.

² Furuğ’un kardeşi Feri’ye yazdığı mektup (18 Mart 1958-Tahran).

Kurumsallaşmış iktidarın olduğu her yerde sansür de vardır.

Kurumsallaşmanın, toplumsal normların itaatkâr bir uyu-
layanı olmuş olsaydı Furuğ, evcilleşmiş bir ruh olarak bakacaktı
dünyaya. Hiç kuşkusuz bugün dünyaya armağan ettiği hiçbir şeyi
olmadan gölgesiz kupkuru bir ağaç olarak bakacaktı dünyaya. O,
kendisine kesilen cezayı dünya için ışıltılı bir armağana dönüştürmeyi
becerebilmiş tanımsız devasa bir yürekti.

Kentli bir kadın olarak bağımsız bir kentsel yaşamı tek başına
yürümeyi göze almak bugün bile muhafazakâr toplumlarda
–bizimki gibi– hâlâ ve ne yazık ki aşılamamış bir durumdur.
“...kadının erkek bilincinde ikiye bölünmüş kimliği ve bunun bize doğal bir ikiye
bölünmüş kimliği gibi sunuluşu şehri fahişlikle özdeşleştirmekle kalmıyor, çıkış yolunu da şehrin
dışına ve aileye kaçış olarak bilinçaltımıza işliyor.” Erk ve erkek evcilleştirilmiş
ve itaatkâr, “masum” kadınlar ister. Çemberin dışına çıkmaya yeltenenler günahkâr
“öteki”lerdir. Düşmandır, tekinsizdir. “Şiir öteki sestir,” der Octavio Paz *Çifte Alev*'de.
“Doğal ve tedirgin edicidir.” Furuğ güvenlik çemberinden çıkarak, yaşadığı yerin
değerler olarak, coğrafya olarak tam aksi istikamette bir yaşantıyı seçerek
tekinsizin alanına girmiştir çoktan.

Bu hayatın en temel duygu izleği özgürlük, özgürleşmedir. Bu özgürleşme
toplumsal, siyasal ve ideolojik bir özgürleşmeden çok varoluşsal ve bireysel bir arzu
olarak şairin hemen tüm şiirlerinde karşımıza çıkıyor. Bazen bir arzu, bazen bir düşünce
ve bazen kaybedilen bir değer olarak...

Tüm yaratıcı kadınların özgürleşme arzusu erkek-egemen toplumun sosyal ve psikolojik,
ideolojik dayatmalarının onları köşeye sıkıştırdığı yerden bir acı çılgılık olarak yükselir.
Dayatılan dünyanın tüm kodlarını yerle bir etmeye koşullanmış bir dil ve dünyanın
içinden bakarlar dışarıya.

Dille kurulan bu dünya dışarının, erkin dayattığı dünyaya bir itirazdır. Aynı zamanda başka bir dünya ve gerçekliğin içinde yaşama olanağı.
Belki de ve büyük bir olasılıkla bu güçle dayanabilmiştir pek çok sanatçı kadın fırlatıldıkları eşitsiz bir dünyanın onları yara bere içinde bırakan adaletsiz yanına.

¹ Feride Çiçekoğlu, *Vesikalı Şehir*, Metis, 2007, s. 20.

Ayten Mutlu onun şiirini şöyle değerlendirir: “—İlk aşamada—Furuğ, her ne kadar topluma karşı çıkıyor olsa da, kendi bireysel sesini yükseltmek yerine, toplumu anlama ve algılama çabalarını yoğunlaştırmış, İnsanlığın ortak ve büyük ruhundaki bilinç olmaya çalışmıştır. Bu dönemden sonraki şiirlerinde, söylem biçimindeki ve imge düzenindeki yalınlık ve acıcılık, yeni derinlikler ve felsefi boyutlar kazanmaya başlamıştır. Kafiyelerin yerini fillerin seslerindeki doğal müziğin ritmi almış, geleneksel İran şiirindeki ölçüler dışlanmış, önceki dizelerden eksilen bir ya da iki hecenin, sonraki satırlara ulanmasıyla taze bir akış ve biçim elde edilmiştir. Furuğ’un konuları genellikle hayat, ölüm, mutluluk, keder, doğanın güzelliği, toplumsal baskı ve çirkinlikler, umut, umutsuzluk... gibi evrensel temaların yanı sıra kadın ve sevişmenin mistik güzelliğini de kapsar.”

ben oradan özgürlük ve sarhoşlukla
bakarım büyülü gözlerinle
yollarını kararttığın dünyaya
bakarım, büyülü gözlerinin
sırların karanlığında yeknesak
ördüğü duvara

“Duvar” şiirinin izleği özgürlüğe kaçıştır. Aşkın trajik yanı, öznesinin hem özgürlüğünden vazgeçemeyişi hem de sevgilinin ondan tam bir teslimiyet bekleyişidir. O teslimiyet bir süre sonra karartır sevenin dünyasını; oradan aydınlığa kaçmak, özgürleşmenin sarhoşluğunu yaşamak ister. Dünyanın vazgeçilmez güzelliklerini sonsuz bir huzur ve özgürlük içinden yaşamak isteyen etrafını çevrelemeye çalışan duvardan hızla kaçmak isteyen şiiridir bu. Aşkın yakıcılığına ve tüm baştan çıkarıcılığına rağmen seçilen özgürlüktür:

elbet bir gün
tereddüt gözünün büyüsünden kaçarım
saçılırim, rengârenk düş çiçeklerinden saçılan koku gibi
gece rüzgârının saçlarındaki dalgadan akar
güneşin kıyısına dek giderim
sonsuz dinginliğinde uyumakta olan bir dünyada

“Kayıp” şiirinde gerçeğin algılanması ve beklentiler başkalaşınca sevgilinin görüntüsü de değişir hızla.

*“o” bendeki adam ne olduysa ansızın
gözümde başkalaştı, değişti
sanki gece, soğuk elleriyle
takatsiz ruhumu alıp gitti*

Aşk, basbayağı bir yanılısamadır. “Aşk kusursuzluklar uydurur, kusurları ve eksikleri iyi niteliklere, güzelliklere ve ışıltılara dönüştürür, kendisini kandıran, hapseden ve kendi tercihlerini nesneye yansıtarak ‘kendine engel oluşturan’ âşık kendine uygun biçimde güzelleştirir her şeyi.”¹

Kendi gücünün farkında olsa da ağır bir depresif uyku hali ile bakar hayata; çünkü *acıya karşı hiçbir zaman sevdiğimiz vakitlerdeki kadar korunmasız olmayız* (Freud). Korku hareket etmeyi, uzaklaşmayı ve özgülleşmeyi engeller:

*cevherim var fakat onu korkudan
gönlümün bataklıklarında saklamaktayım*

İran şiir geleneğinin binlerce yıllık geleneksel gücü elbette ve ister istemez sinmiştir onun da şiirlerine. “Leyla’nın Mezarında” şiirinde kullanılan pek çok metafor bu eski klasik geleneğe aittir. Konusu itibarıyla Leyla da öyle. Ancak Leyla gibi bakan ve duyan birinden çok, onu aşmış bir özneyle karşılaşırız bu şiirde:

*sonunda o sır perdesi de yok oldu
sonunda tanıdın ey aşına göz beni
sen yansımamsın benim, neden kaçayım senden
benim, o silinmez hayallerin gelini*

Bu dizeler güçlü bir metafizik duyuşu hissettirir bize.

¹ Eric Blondel, *Aşk, Cogito dizisi*, YKY, 2003, s. 167.

Ölüm herkesi en çok meşgul etmiş konulardan biridir. Onun şiirinde de karşımıza ölüm çok farklı görüntülerle çıkar hep. Kiminde yaşadığı hayal kırıklıklarının, korku ve çaresizliklerinin metaforu olarak, kiminde de hepimizin kaçınılmaz sonu, keskin gerçeği olarak. “Sonraları” şiirinde şair kendi ölümünden sonrasını düşler:

“Benim de ölümüm gelip çatacak bir gün” dizesiyle başlar şiir ve dize şiir boyunca tekrar eder. Ölüm pek çok şiirinde olduğu gibi burada da uyku ile özdeşleştirilmiştir:

*ansızın bir uyku alıp götüreceğim beni
acının çığlığından boşalacağım*

Ama insanın kendi ölümüne; yani unutuluşuna soğukkanlılıkla bakabilmesi çok da kolay değildir:

*kendimden ürker kalakalırım
benden geriye kalan her şey yok olur
ruhum bir teknenin yelkeni gibi
uzaklaşır ufukta, görünmez olur*

Yine kayboluş motifi çıkar karşımıza. Ölüm de bir kayboluştur, unutuluştur. Bu kayboluş hissi verilirken yine şair doğanın içinden doğanın bir parçası olarak evrensel bütünlüğün içinden bakmaya çalışır kendi yok oluşuna bile:

*benden sonra adımı yağmur ve rüzgâr
taşın yüzünden yıkayıp silecek yavaşça
adın sanın efsanesinden arınıp
mezarım adsız kalacak yol kenarında*

Şairin sık kullandığı kavramlardan biri de bahçedir. Bahçe çağrışım zenginliği en bol sözcüklerden biridir. Kuşatan, koruyan, açıklığıyla feraha çıkaran, genişleten... Duvarlarıyla ana rahminin huzurunu çağıran bir sözcüktür bahçe. Onun fethi ise bir güç ve meydan okumadır. Ama şair, şiirini pozitif anlamlar-

la kurarak huzurun, genişliğin, kendine güvenin içinden bir sıcaklık ve eminlikle gerçekleştirir bunu. Hayatın çağırıldığı bütün korkulara karşı aşkla bir meydan okuma halidir bu ve bunu "Bahçenin Fethi"nde dile getirir Furuğ:

*herkes korkuyor
herkes korkuyor ama sen ve ben
ışığa, suya ve aynaya bağlandık
ve korkmadık*

Aşk varsa ve karşılıklıysa bu onun için büyük bir güçtür. Yaşama inancı yaşamla kurduğu bağ buradan yeşerir, filizlenir. Hayata dayanmanın ve inanmanın bilebildiği en güçlü yoludur bu. Aşk büyümlü bir gerçekliktir. Sonsuzluğa açılan kapıdır şair için. Işık, su ve ayna sözcüklerinin çağrışımsal boyutu düşünülecek olursa bir katarsistir yaşanan. Benliğin kendisiyle karşılaşması, bir ölçüde metafizik bir yunup yıkanmadır aşk.

Şair, kırılğan, incelikler prensesidir, bir yanılla naif bir hassasiyetin içinden bakar hayata; ama bir yanılla da o denli güçlüdür ki bu gücün söze ironik bir saldırganlıkla ve meydan okumayla dönüşmesi şaşırır bizi. "Ey İnci Dolu Ülke" bu şaşkınlığı veren şiirlerinden biridir. Ülkesine, ülkesinin aydınlarına, toplumsal yapısına ve duyarlığına keskin bir bakış yöneltirken, eleştirinin zehirli oklarını da sakınmaz. Dilin tüm zehriyle konuşur, kalbin zehrini akıtmak için yurdunu seven bir aydınının kederiyle söyler şiirini. Bu şiirle aynı zamanda kimlik sorunsalına dair de eleştirel bir sorgulama gerçekleştirir.

*fethettim
kaydettirdim kendimi
bir adla, bir kimliği süsledim
ve varlığım somutlandı bir numarayla
öyleyse yaşasın 678 doğumlu, Tahran'ın 5 nolu bölgesinde kayıtlı sakini
her yönden içim rahat artık
anavatanın şefkatli kucağı
gurur dolu geçmişin emziği*

medeniyetin ve kültürün ninnisi
ve yasanın gıcirtısı
oh
her yönden içim rahat artık

Furuğ'un şiiri kâbuslarla örülü bir şiirdir de aynı zamanda. Huzursuz uykuların şiiri. Mezar aralarında gezen huzursuz ruhun serzenişi, umutsuz ve karanlık gecenin azaplı kız kardeşi... İçinin kuytularında gezdirdiği korkusuyla bakar hayata. Unutuşun, uykunun serin kollarına teslim olmaya hazır oluş, ölüme duyulan örtük bir özlemdir aslında. "Gecede Görüşme" böyle bir itkinin yansımasıdır, "Karanlığın Ortasında" şiiri de. *Hani rüzgârın evi*, diye sorar. Savrulmalar sonsuz bir gurbete mahkûm etmiştir kendisini. Bunun karşılığı ebedi karanlıktır, yerini güneşe bırakmayan sürekli bir gecedir kalbi.

o günler geçip gitti
o günler, kirpiklerimin arasından

Furuğ'un bilinen en güçlü şiirlerinden biridir "O Günler". Bütün şiirlerine sinen derin keder, ardında bıraktıklarına duyulan özlem ve bunun azabını en güçlü yansıtan şiirlerdendir. Suçluluk hissi hiç peşini bırakmamıştır şairin. Furuç'un yaşamöyküsünün bir özetidir adeta bu şiir. Masumiyetin içinden henüz kırılmadığı yerleriyle coşkuyla ve safiyetle hayata bakan bir genç kız vardır hayatın tam ortasında. Yazmanın, yaşamanın, aşkın, dünyayı tanımanın ve onunla katışmanın coşkusu... ama o günler, o günler bitmiştir artık. Çok geridedir. O tazelik, o bahar coşkusu kendini mezarlığı andıran terk edilmiş hazan bahçesine bırakmıştır.

O artık "yalnız bir kadın"dır ah!!

tüm varlığım karanlık bir âyettir benim
seni
kendinde tekrarlayarak
yeşermenin ve çiçeklenmenin sonsuz gündeğümüne götüreceek...

İbrahim Golestan için yazılan “Yeniden Doğuş” şiirinde kendini karanlık bir âyet olarak tanımlar. Kendi varoluşunun karanlığında aşk sonsuz bir Allah kelimasına dönüştürür onu. Hep tekrarlanan. Aşkın gücü ve bitimsizliğinin vurgulandığı çok güçlü bir soluktur “Yeniden Doğuş” şiiri. Gücünü kırılğan bir peri naifliği ile dirayetli, inatçı ve inançlı âşık bir kadının aynı bedende erimesinden alır bu şiir. Aslında Furuğ’u Furuğ yapan en önemli özelliştir bu. Hayatı böyle bir yerden içselleştirmiştir. Hem o’ dur hem öteki.

*hüzünlü, küçük bir peri tanyorum ben
okyanusta yaşayan
ve yüreğini ahşap neyinde
usul-usul çalan
hüzünlü, küçük bir peri
geceleri bir buseyle ölen
gün ağarırken bir buseyle yeniden doğacak olan*

Öfkenin grotesk bir resmidir “Yeryüzü Âyetleri”. Karanlık bir çığlık, ürperten bir soğukluk. Dünyanın yalnızlığının şiddetle, şiddetli bir karanlık ve umutsuzluğun içinden anlatılışıdır. Kendi toplumuna ve toplumsal sorunlarına yıkıcı bir dille ve keskin eleştirel gözlem gücüyle ve katılmış bir acının içinden yükselen isyan duygularıyla sesleniş söz konusudur bu şiirde:

*ah, ey tutuklu ses
umutsuzluğun heybeti
bu lanetli gecenin hiçbir yerinden
ışığa doğru bir tünel kazamayacak mı?
ah ey tutuklu ses
ey seslerin en sonuncusu...*

*ben senden ölürdüm
ve sen
hayatımdın benim*

Tam bir ötekileşme deneyimidir aşk: Kendimizin dışındayızdır, sevdiğimizize doğru atılırız. Kaynağımıza, uzamda var olmayan yere, anayurdumuza geri dönme deneyimidir aynı zamanda. O zaman sevgili, hem bilinmeyen yer olur hem de doğduğumuz ev. “Erotizm cinselliğin bir eğretilemesi, şiir dilin erotikleştirilmesidir,” der Çifte Alev’de Octavio Paz. Furuğ böyle bir cesaretle gider şiirin ve aşkın üzerine. Kendi coğrafyasının tek hâkimidir; bütün acı ve yenilgilerine rağmen. Aşkta yok oluş, bunu göze alış özneyi başka bir oluş haline süratle fırlatır her seferinde.

sen yüzünü yaslardın
memelerimin ıstırabına
ben söyleyecek başka söz bulamadığımda
sen yüzünü yaslardın
memelerimin ıstırabına
ve dinlerdin
inleyerek akan kanımı
gözyaşlarıyla can veren aşkı
sen dinlerdin
ama görmezdin beni

“Seyyahlar
Kendi yolculuklarını anlatırlar sizinkini değil
Basılacak sağlam yerleri saklamaz buz
Kayaları oyun onların sözü yaşar” Everest/ Ursula LeGuin

Hepimiz kendi yolculuğumuzun öykülerini taşıyoruz. Ne zaman ki birbirimizin öykülerine kulak veriyoruz, birbirimizin yolculuklarıyla çoğalıyoruz. Ötekiliğimizi ve ötekini böyle böyle tanıyoruz. Bunu gerçekleştirebilenlerimiz ancak diğerlerinin varlığını fark edip kabul ederek dünyayı tümleyerek yol almaya devam edebiliyor. Furuğ’un yolculuğunu anlamak, hiç değilse bunun için bile çok değerli. Ama Furuğ ve şiiri asla bu kadarlık değil. Rıza Berahani onun için şöyle der: “İçerik açısından Ferruhzâd, İran ve dünyadaki ererkilliğe karşıtlığın doğrudan anlatımıdır. İran’da tamamen biriciktir ve dünyada ise kadın biriciklerin arasında...”

Ülkemizde Furuğ şiirine özellikle son dönemde gösterilen ilgi artmıştır. Bunda toplumsal yaşayışımızda özellikle toplumsal cinsiyetler bağlamında gelişen sivil politikaların, yaşadığı ülke ve ülkemiz arasındaki ataerkil ve muhafazakâr yaşam algısının ürettiği kadın sorunlarındaki ortaklığın, Doğu edebiyatlarına geç kalınmış bir ilginin ortaya yeni yeni çıkışının etkisi büyük kuşkusuz. Neden her ne olursa olsun ölümsüz bir şiir Furuğ şiiri ve bu coğrafya onu sevdi. O nedenle de farklı farklı kahramanlarca dilimize değişik tatlarla yeniden kazandırılmaya çalışılıyor. Elinizdeki bu çeviri kitap da bu çabalardan birinin somut göstergesi. Çeviride çevirdiğiniz dile hâkim olmanız doğal olarak beklenendir; ama ondan daha önemli olan anadilimize duyduğunuz sevgi, saygı ve ona olan hâkimiyetinizdir. Makbule Aras'ın bu çeviri çabası sanırız en çok da bu bağlamıyla kendini diğerlerinden ayıran bir çalışmadır. Furuğ'un şiir dünyasını Türkçenin doğal sıcaklığı içinden, zorlamasız, içten ve yalın, en önemlisi de doğru bir biçimde yansıtan bu çeviri, bu yazının sahibi gibi tedirgin çeviri okurlarını rahatlatacak bir çalışma olmuştur.

Asuman Susam

TUTSAK

1952

HALKA

genç kız gülümseyerek dedi ki
nedir bu altın halkanın sırrı
parmağımı böylesine sıkı sıkıya saran
bu halkanın sırrı

yüzünde bunca ışık ve parıltı olan
bu halkanın sırrı
adam hayran oldu ve dedi ki
mutluluk halkası, yaşam halkası

“kutlu olsun” dediler hep bir ağızdan
genç kız, yazık ki yine
bunun anlamından şüphem var dedi
yıllar geçti ve bir gece

solgun kadın o altın halkaya baktı
parlak işlemelerinde gördü ki
kocasından vefa görmek umuduyla nice günler
heder olup gitmiştir, heder olup gitmiştir

kadın perişan oldu
ve yüzünde yine de ışık ve parıltı olan bu halka
kölelik ve kulluk halkasıdır diyerek
için için ağladı

SEVMEKTEN

bu gece gözlerinin göğünden
şiiirime yıldız yağıyor
kâğıtların beyaz sessizliğinde
kivılcım ekiyor pençelerim

sıtmalı, divane şiiirim
arzuların yarığında mahcup
yeniden yakıyor vücudunu onun
ateşlerin ebedi susuzluğu

evet, sevmenin başlangıcıdır bu
gerçi belirsizdir yolun sonu
ama ben artık düşünmüyorum sonu
sevmektir güzel olan çünkü

karanlıktan sakınmak niye
gece elmas damlalarıyla doludur
geceden geriye kalansa
sarhoş eden leylak kokusudur

ah, bırak kaybolayım sende
benden iz sürerek bulamasın artık kimse izimi
yakıcı ruhun ve nemli ahın
şarkımın gövdesinde essin dursun

ah bırak bu açık pencereden
rüyaların ipekleri üzerinde uyuyarak
ışılıtlı bir kanatla uçayım
dünyanın hisarlarından geçeyim

hayattan ne istiyorum biliyorsun
ben sen olayım, sen, tepeden tırnağa sen
bin defa gelmek mümkün olsa dünyaya
her defasında sen, her defasında sen

bir denizdir bende saklı olan
ne zaman güç bulacağım saklamaya kendimi
keşke sana bu korkulu tufanı
anlatacak gücüm olsaydı

öyle doluyum ki seninle
çöllerde koşmak
dağa taşa vurmak başımı
gövdemi dalgalara atmak istiyorum

öyle doluyum ki seninle
kendimden döküleceğim toz gibi
bastığın yere baş koyacağım usulca
uçarı gölgene asılıp kalacağım

evet, sevmenin başlangıcıdır bu
gerçi belirsizdir yolun sonu
ama ben artık düşünmüyorum sonu
sevmektir güzel olan çünkü

UYKU

gece, karanlık camlara çöküyor usulca,
korlu küller gibi
rüzgâr, evin avlusunda durmaksızın yerle bir ediyor
gölgeleri
nilüferin kıvrımları, duman gibi dalgalanıyor duvarda
çamların arasında büyücü mehtap
ışsksız kandiliyle süzülüyor usulca
sanki kör karanlıkta avare ruhunu arıyor

bu karanlıktan ve suskunluktan yorgun
dedim ki ey uyku, başparmağın yeşil bahçelerin anahtarı
gözlerin, dinginliğin balıklarının karanlık havuzu
ağlayan çocuğumun yarattığı yükü çekip al
ve beni unutmanın peri suretli ülkesine götür

VEDA

gidiyorum; yorgun, solgun, ağlamaklı
viraneme doğru
sizin şehrinizden Tanrı'ya götürüyorum
perişan ve divane gönlümü

alıp götürüyorum, o uzak noktaya
günahın renklerinden arındırmaya
aşkın lekesinden temizlemeye
yok olup gitmiş, yersi. bunca istekten arındırmaya

alıp götürüyorum, senden uzak kalsın diye
senden, ey boş umudun cilvesi
alıp götürüyorum onu, diri diri gömeyim diye
bundan sonra konuşmayı hatırlamasın diye

inleyiş titriyor, gözyaşı oynuyor
ah, bırak, bırak kaçıp kurtulayım
senden, ey günahın coşkun pınarı
en iyisi bu belki de, senden sakınayım

Tanrı şahit ki mutluluk goncasıydım ben
aşkın eli geldi ve dalımdan kopardı beni
ah'ın alevi oldum, yazık ki
dudağım bir daha o dudağa kavuşmadı

sonunda yolculuk bağı bağladı ayağımı
gidiyorum, dudaklarımda gülümseme, bağırımda kan
gidiyorum, gönlümden çek elini
ey, hiçbir şey vermeyen, boş umut

TUTSAK

seni istiyorum ve biliyorum ki
gönlümce kucaklayamayacağım
sen, aydınlık ve el değmemiş gökyüzüsün
ben, bu kafesin köşesinde bir kuşum, tutsağım

karanlık ve soğuk parmaklıklar ardından
hasret dolu gözlerim, bakıyor yüzüne hayranlıkla
bir elin uzanışını düşünüyorum
ve ansızın kanatlanmayı sana

bir gaflet ânında aklımdan geçiriyorum
bu sessiz zindandan kanatlanıp uçmayı
tebessümle bakarak gardiyanın gözlerine
senin yanında hayata yeniden başlamayı

düşünüyorum ama biliyorum ki hiç
gücüm yok bu kafesten kurtulmaya
gardiyan razı olsa bile
takatim yok kanatlanıp uçmaya

parmaklıkların ardında her gündeğümünde
bir çocuğun gözleri gülümser yüzüme
şen bir şarkıya başladığımda
gelir bana dudaklarında buseyle

eğer ey gökyüzü bir gün
bu sessiz zindandan kanatlanıp uçarsam
o ağlayan çocuğun gözlerine bakarak nasıl
vazgeç benden, ben tutsak bir kuşum derim

bir mumum ben, gönlümdeki ateşle
viraneyi aydınlatırım
eğer sönmeyi seçersem
yuvayı yıkar dağıtırım

DUVAR

1956

GÜNAH

günah işledim hazla dolu bir günah
titreyen, mest bir bedenin yanında
ey Tanrım ne yaptım bilmiyorum ben
o sessiz ve karanlık inzivada

o sessiz ve karanlık inzivada
baktım sırlarla dolu gözlerine
yalvaran gözlerindeki arzulardan
kalbim takatsiz kaldı göğsümde

o sessiz ve karanlık inzivada
perişan, yanında oturdum
arzu döktü dudakları dudaklarıma
divane gönlümün sıkıntısından kurtuldum

aşk masalı mırıldandım kulağına:
seni istiyorum ben ey sevgili
seni istiyorum ey koynu can bahşeden
ey divanem, ey âşığım seni

arzu alevlendi gözlerinde
kırmızı şarap raksetti kadehte
tenim o yumuşacık yatakta
kendinden geçerek titredi onun göğsünde

günah işledim hazla dolu bir günah
sıcak, ateşli bir kucakta
günah işledim demirden
ateşli, öç peşinde kollar arasında

KAYIP

bütün o çılgınlıklardan sonra ah yazık
inanasım gelmiyor, akıllanmışım
sanki "o" bende ölmüş ve ben bu yüzden
yorgun, suskun ve bomboşum

her an sorup duruyorum aynaya kederli
neyim artık, neyim gözünde
ve aynada görüyorum ki, ah
eski benden kalmamış bir gölge bile

yol aramıyorum gündüzün şehrine
kuşku yok ki bir mezarın derinliklerinde uykudayım
cevherim var fakat onu korkudan
gönlümün bataklıklarında saklamaktayım

gidiyorum... ama sormuyorum kendime
yol nerede?... menzil neresi?... amaç nedir?
öpücük veriyorum fakat kendimden habersizim
bu divane gönlümün tanrısı kimdir?

"o" bendeki adam ne olduysa ansızın
gözümde başkalaştı, değişti
sanki gece, soğuk elleriyle
takatsiz ruhumu alıp gitti

LEYLA'NIN MEZARINDA

sonunda o sır perdesi de yok oldu
sonunda tanıdın ey aşına göz beni
sen yansımamsın benim, neden kaçayım senden
benim, o silinmez hayallerin gelini

onda donup kalan benim bakışlarımdır
Leyla kimdi? Siyah gözlerin hikâyesi neydi?
sakın düşünme şunu: benim gözlerim neden
Leyla'nın yaban gözleri gibi siyah değildir

Leyla'nın gözlerinde gece başladıysa eğer
aşkın ateşten gülü açıldı benim gözlerimde
ve suskun dudaklarımın goncasında kaymakta
son artık aşkın yüreğe sinen, oylumlu hikâyelerine

bilmezliğin ve aldanışın bağından
kurtul... bunlar dudaklarım benim, bu buselerimin
kadehi
kaçmak için tuzağından busenin, bir yol varsa da gizli
biz bulamıyorduk onu, bağlanmaktan alıkoyup bu
buselere kendimizi

evet... neden söylemedim sana ey aşına göz
benim, o silinmez hayallerin gelini
benim, o ayağına çabuk kadın
vefasız Leyla'nın sessiz ve soğuk mezarına ulaşmakta
aceleci

RÜYA

mutluluk veren sıcak bir umutla
bakışları mest ve hülyalı
masal okuyor genç kız
yalnızlık köşesinde gece yarısı

şüphesiz bir gün uzak bir yoldan
mağrur bir şehzade çıkageliyor
rüzgâr bacaklı atının toynakları
şehrin sokaklarında, taşlarda tıkırdıyor
güzel tacının üzerinde
güneş ışınları parıldıyor

elbisesi altın sırmalı
göğsü inci, mücevher dizileriyle kaplı
rüzgâr durmaksızın kendinden yana savurup durmakta
tacındaki tüyleri
aydınlık alnındaki siyah perçemleri

insanlar birbirinin kulağına eğilip fısıldıyor:
“ah, o; bu görkem, bu güç, bu vakarla
dünyada tektir
şüphesiz yüce bir şehzadedir”

genç kızlar uzanıyor pencerelerden
yanakları alevleniyor bakışmanın mahcubiyetinden
göğüslerinde bir ihtimalin coşkulu kıpırtısı
çırpınmakta, titremekte:
“onun seçtiği ben olurum belki de”

lakin yakışıklı şehzadenin gözü sanki
görmüyor onların arzulu gözlerini
o, bu ıtırılı bahçeden
tek bir taze yaprak dermeden
yine öyle sakinlik ve dinginlikle

geçip gidiyor yoluna sevinçle
rüzgâr bacaklı atının toynakları
şehrin sokaklarında, taşlarda tıkırdıyor
onun menzili... güzel sevgilisinin evi
insanlar birbirinin kulağına eğilip soruyor usulca:
“peki bu talihli kız kimdir acaba?”

ansızın açılıyor evin kapısı
kapıya doğru mutlulukla uçuyorum sanki
odur... evet... o
“ah, ey şehzade, ey rüyalarımdeki sevgili
geceler boyu rüyamda gördüm geldiğini”
usulca gülüyor çocuklar gibi

bakışları sıcak ve coşkulu
kapatıyor bakışlarımın yolunu
ey gözleri aydınlık bir yol, güzellik ülkesine
ey bakışları şarap, mineli kadehte
ah, koş ey, dudakları çöl lalesi, kan renginde
yol, çok uzundur
lakin yolun sonu nurdan saraydır

ayağımı usulca atıp üzengiye
kayıyorum göğsünün gölgesine
gidiyor aklım başımdan

yine öyle sakin ve dinginlikle
rüzgâr bacaklı atının toynakları
şehrin sokaklarında, taşlarda tıkırdıyor
güzel tacının üzerinde
güneş ışınları parıldıyor

onunla birlikte terk ediyorum bu hüznü şehri
insanlar hayranlık dolu gözlerle bakıp
fısıldıyor:
“talihli kız!”

DUVAR

soğuk anların çarçabuk geçişinde
yaban gözlerin senin kendi sessizliğinde
duvar örüyor çevreme
kaçıyorum senden yol sapaklarında

kırları yıldız tozunda görebileyim diye
ışık pınarlarının suyunda yıkanayım diye
sıcak yaz günlerinin ebrûli sisinde
eteğimi yabani zambaklarla doldurayım diye

köy evlerinin damından horoz seslerini duyayım diye
kaçıyorum senden kırların eteğinde
yeşilliklere ayağımı sağlam basayım diye
ya da çimenlerin soğuk çiğini içeyim diye

kaçıyorum senden, terk edilmiş bir sahilde
kayıp kırların göğündeki karanlık buluttan
denizdeki fırtınaların baş döndüren dansını göreyim diye

uzak bir günbatımında
yabani güvercinler gibi kanatlarımın altına alayım diye
çölleri, dağları, gökyüzünü
kuru çalılarının arasından
kırlardaki kuşların mutluluk şarkılarını duyayım diye

kaçıyorum senden, senden uzakta açayım diye
arzu şehrinin yolunu
ve şehrin derinliklerinde...
düş sarayının ağır, altından kilidini

lakin gözlerin, sessiz çığlıklarıyla
yolları karartıyor
sırrının karanlığında yeknesak
çevremde duvar örüyor

elbet bir gün
tereddüt gözünün büyüsünden kaçarım
saçılırım, rengârenk düş çiçeklerinden saçılan koku gibi
gece rüzgârının saçlarındaki dalgadan akar
güneşin kıyısına dek giderim
sonsuz dinginliğinde uyumakta olan bir dünyada

altın renkli bir bulutun yatağına kayarım yumuşacık
ışık huzmeleri dökülür mutluluğun göğüne
küme küme ahenk tarhları

ben oradan özgürlük ve sarhoşlukla
bakarım büyülü gözlerinle
yollarını kararttığın dünyaya
bakarım, büyülü gözlerinin
sırların karanlığında yeknesak
ördüğü duvara

İSYAN

1957

KARANLIK

benden kaçışın niye?
niye bu acele?
nereye sığınacaksın
bu karanlık gecede?

o fildişi köşkün mermer basamakları
çok uzak bize yazık ki
an'ı yaşa
kör yarının gözleri

o sondaki ışık değil
her neyse ta uzaktan görünen
belki de o ışıklı nokta
gözleridir bir kurdun

şarap kadehte kaldı
ne vakte kadar yüz süreceğiz seccadeye?
o burada saklı
şarapta ışıldamakta

sarılırsak birbirimize
biz iki başıboş dalga
ulaşırız aradığın sığınağa
zirvenin o büyülü an'ında

SONRALARI

benim de ölümüm gelip çatacak bir gün
ışık dalgalarıyla parıldayan bir baharda
uzak ve dumanlı bir kışta
ya da feryat figândan arınmış bir hazanda

benim de ölümüm gelip çatacak bir gün
bu acı, tatlı günlerin birinde
diğer günler gibi bomboş bir günde
bugünün ve geçip giden günlerin gölgesinde

gözlerim karanlık hollere dönecek
soğuk mermerlere benzeyecek yanaklarım
ansızın bir uyku alıp götürecekt beni
acının çığlığından boşalacağım

defterime usulca kayardı ellerim
şiiirin büyüsünden kurtulurdu
hatırlarım, ellerimde
bir zamanlar alevlenirdi şiiirin kanı

toprak her an kendine çekmekte beni
yoldan gelip yetişirler gömülmeme
ah, belki âşıklarım gece yarısı
çiçek bırakırlar kederli kabrime

benden sonra ansızın bir tarafa çekilir
karanlık perdeleri dünyanın
yabancı gözler dolanır
üzerinde defterlerimin, kâğıtlarımın

ufacık odama ayak basar
benden sonra, hatıramdan habersiz biri
aynanın önünde yerinde durur
bir tel saç, bir tarak, bir elin izi

kendimden ürker kalakalırım
benden geriye kalan her şey yok olur
ruhum bir teknenin yelkeni gibi
uzaklaşır ufukta, görünmez olur

birbiri ardınca sabırsızca geçer
günler, haftalar, aylar
gözlerin bir mektup bekleyerek
yollara dalıp kalır

lakin benim soğuk bedenimi artık
alıkoymuştur toprak, basmıştır bağrına
sensiz, kalbinin atışlarından uzakta
kalbim çürür orada, toprağın altında

benden sonra adımı yağmur ve rüzgâr
taşın yüzünden yıkayıp silecek yavaşça
adın sanın efsanesinden arınıp
mezarım adsız kalacak yol kenarında

YENİDEN DOĞUŞ

1963

BAHÇENİN FETHİ

başımızın üstünden uçan
ve avare bir bulutun dağınık düşüncesine dalan
ve sesi kısa bir mızrak gibi ufkun genişliğini aşıp giden
o karga

haberimizi şehre götürecek

herkes biliyor
herkes biliyor
sen ve ben o abus çehreli soğuk pencereden
bahçeyi gördük
ve elin ulaşamayacağı o oyunbaz daldan
elmayı kopardık

herkes korkuyor
herkes korkuyor ama sen ve ben
ışığa, suya ve aynaya bağlandık
ve korkmadık

iki ismin cansız birleşmesinden
ve bir defterin yıpranmış sayfalarında kucaklaşmaktan
söz etmiyorum

bahtiyar saçlarımdan söz ediyorum
senin öpüşünün yanık gelincikleriyle
ve çalmadaki tenlerimizin içtenliğinden
ve sudaki balıkların pullarına benzeyen
çıplaklığımızın ışıltısında
sabahları küçük fısıkiyenin söylediği
bir şarkının gümüşü yaşantısından söz ediyorum

biz o yemyeşil akan ormanda
bir gece yaban tavşanlarına
ve o soğukkanlı, acılı denizde
inci dolu istiridyelere

ve o yapayalnız, muzaffer dağda
genç kartallara sorduk
ne yapmalı?

herkes biliyor
herkes biliyor
simurgların sessiz ve soğuk rüyasına yol bulduğumuzu
gerçeği bahçede
adsız bir çiçeğin utangaç bakışında
ve ölümsüzlüğü
iki güneşin birbirine bakıp daldığı
sonsuzluğun bir ânında bulduk biz

karanlıktaki ürkek fısıltıdan değil
gündüzden ve açık pencerelerden söz ediyorum
ve tertemiz havadan
ve gereksiz her şeyin yanıp durduğu ocaktan
ve her türlü ekinden daha verimli bir topraktan
ve doğumdan, olgunluktan, gururdan söz ediyorum
ve gecelerin üstüne
kokunun, ışığın ve meltemin mesajıyla
bir köprü kuran
sevdalı ellerimizden söz ediyorum

kırlara gel
uçsuz bucaksız kırlara
ve fesleğenlerin nefesleri ardından çağır beni
eşini çağırın bir ceylan gibi

perdeler gizli hıçkırıklarla dolu
ve masum güvercinler
beyaz burçlarının yücelerinden
aşağı bakmaktalar

BEN SENDEN ÖLÜRDÜM

ben senden ölürdüm
ve sen
hayatımdın benim

sen, benimle giderdin
sen bana okurdun
bulvarları amaçsızca arşınlarken
sen benimle gelirdin
sen bana okurdun

sen karaağaçlar arasından sevdalı serçeleri
sabahın penceresine çağırırdın
gecenin yeniden, yeniden başladığı, sonlanmadığı
zamanlarda sen

karaağaçlar arasından sevdalı serçeleri
sabahın penceresine çağırırdın

sokağımıza lambalarınla gelirdin sen
lambalarınla gelirdin
çocuklar gittiğinde
akasya salkımları uykuya daldığında
ve ben aynalarla baş başa kaldığımda
ışığınla gelirdin

ellerini bağışlardın
gözlerini bağışlardın
şefkatini bağışlardın
ben açken
hayatını bağışlardın
ışık gibi cömerttin

laleleri toplardın sen
ve saçlarımı yayardın

saçlarım çıplaklıktan ürperdiğinde
sen laleleri toplardın

sen yüzünü yaslardın
memelerimin ıstırabına
ben söyleyecek başka söz bulamadığımda
sen yüzünü yaslardın
memelerimin ıstırabına
ve dinlerdin
inleyerek akan kanımı
gözyaşlarıyla can veren aşkıımı
sen dinlerdin
ama görmezdin beni

EY İNCİ DOLU ÜLKE

fethettim
kaydettirdim kendimi
bir adla, bir kimliği süsledim
ve varlığım somutlandı bir numarayla
öyleyse yaşasın 678 sayılı, Tahran'ın 5 nolu bölgesinde
kayıtlı sakini

her yönden içim rahat artık
anavatanın şefkatli kucağı
gurur dolu geçmişin emziği
medeniyetin ve kültürün ninnisi
ve yasanın çingırağının şıkırtısı
ah
her yönden içim rahat artık

içime sığmayan sevinçle
pencerenin önüne gittim
ve tozan hayvan pisliklerinin
çöp ve idrar kokularının birbirine karıştığı havayı
içime çektim istekle
678 kere
ve 678 borç makbuzuna
678 iş dilekçesine yazdım:
Furuğ Ferruhzâd

gül, bülbül ve şiir ülkesinde
yaşamak bir nimettir
hele ki
varlığın, yıllar yıllar sonra kabulleniliyorsa

öyle bir yer ki
perdenin aralığından ilk resmi bakışımla
678 şairi görüyorum

ki bu hokkabazlar, garip dilenci kılıklarıyla
ölçü ve ayak peşindedirler çöplükte
ve ilk resmi ayak sesimden ürküp
birdenbire kara bataklıklardan havalanan
iş olsun diye karga kılığına girmiş, rumuzlu 678 bülbül
uyuşuklukla, aylak aylak gündüzün kıyısına uçuyor
ve aldığım ilk resmi nefese
heybetli Plasko fabrikalarının mahsulü
678 kızıl gülün kokusu karışıyor

yaşamak bir nimettir, evet
hızlı kemankeş Şeyh Ebu Palyaço
ve dümbelekzadelerden tanburi, şarkı mırıldanıcısı
Şeyh'in yurdunda
baldır, bacak, göğüs yıldızlarından ağır topların
ve sanat dergilerinin arka sayfalarının şehrinde
“aman bana ne, boş ver!” felsefesi müelliflerinin beşiği
zekâ olimpiyatları tahtırevanı, aman!
sesli, görüntülü, taşınabilir neye el atsan
sivri zekâ bir aceminin korna sesi geliyor
ve milletin seçkin fikir adamları
ekâbir sınıfında arz-ı endam ettiklerinde
göğüslerinde 678 elektrikli ızgara ile
ve iki bileklerinde 678 Navzer saat dizilişken
anlıyorlar ki
güçsüzlüğün nedeni, kesenin boşluğudur, cahillik değil

fethettim evet fethettim
şimdi bu fethin sevinciyle
aynanın önünde, iftiharla, 678 veresiye mumu yakıyorum
ve rafa zıplayıp çıkıyorum ve izninizle
hayatın yasal faydaları üzerine
iki çift kelam etmek istiyorum huzurunuzda
hayatımın yüksek binasının ilk kazmasını
çoşkulu alkışlar eşliğinde

kendi tepeme indiriyorum
 ben yaşıyorum evet bir zamanlar yaşayan Zayenderud
 gibi
 ve halkın tekelindeki bütün imkânları kullanacağım
 ben de

yarından itibaren
 milli nimetlerle dolu şehrin sokaklarında
 ve telgraf direklerinin akan gölgeleri arasında
 gezip dolaşabilirim
 ve gururla umumi helaların duvarına 678 defa
 “yazı yazdım eşekler gülsün diye”
 yazabilirim

yarından itibaren
 gayretli bir vatansever gibi
 her çarşamba öğleden sonra toplumun
 şevk ve heyecanla peşinden gittiği
 yüce idealden bir hisseyi
 kalbimde ve beynimde taşıyabilirim
 o bin riyallik bin hevesperverden
 buzdolabı, mobilya, perde masrafı
 ya da 678 doğal oyun karşılığı sayılabilecek hisseyi alıp
 bir gece 678 vatan evladına bağışlayabilirim

yarından itibaren
 Haçık'ın dükkânındaki zulada
 birkaç gram birinci kalite halis maldan birkaç nefes çekip
 birkaç kâse dalavereli Pepsi cola içtikten sonra
 ve birkaç ya Hak ya Hu ve vah vah ve hu hu savurduktan
 sonra
 mütefekkir fazıllar ve münevver faziletli
 ve lay lay lom mektebi müdavimleri arasına resmen
 katılabilirim
 ve 1678 Şems-i Tebrizi yılı dolaylarında

yoksul tezgâhlarda resmen basıma yollanacak olan
 hayatımın büyük romanının ilk eskizlerini
 678 orijinal, özel Oşno sigara paketinin iki yüzüne
 yazabilirim

yarından itibaren
 kendimi 678 devre için kadife kaplı bir makamda
 toplanma ve geleceği garantileme meclisine
 ya da hamdü sena meclisine
 sarsılmaz bir güvenle
 konuk edebilirim
 zira ben
 kültür-sanat-dalkavukluk dergilerinin bütün içeriğini
 okurum

ve “doğru yazma” kaidelerini bilirim
 ben gözlerimi öyle yaratıcı bir kitle içinde açtım ki
 hayata
 ekmekleri yoktu ama ufukları açtı, geniş meydanları
 vardı

ve şimdiki coğrafi sınırları
 kuzeyden yemyeşil Tir Meydanı'na
 güneyden kadim İdam Meydanı'na
 ve izdihamın bol olduğu yerlerde Tophane Meydanı'na
 dek ulaşmıştır

ve emniyet ve asayişin parlak göklerinin sığınağında
 sabahtan akşama alçıdan yapılmış 678 güçlü kuvvetli,
 yapılı

678 melek eşliğinde
 -hem de balçıktan yaratılmış melekler-
 sükûn ve sükût projelerini tebliğ etmekle görevliler.
 fethettim evet fethettim
 öyleyse yaşasın 678 doğumlu Tahran'ın 5 nolu
 bölgesinde kayıtlı sakini
 ki azim ve iradesi sayesinde

öyle yüksek makamlara erişmiştir ki
yerden 678 metre yükseklikteki
bir pencere pervazında karar kılmıştır
ve kendini
işte bu pencereden –merdivenlerden değil–
bir çılgın gibi anavatanın şefkatli kucağına
fırlatma onuruna sahiptir
ve son vasiyeti budur:
678 altın karşılığında
Üstad Hazreti Abraham Sahba
bir ağıt yaksın kendi hayatının ağıtı olmak üzere
hasstir uyağında

GAZEL

*“Her gece gönlümün masalını okuyorsun
Ertesi gün beni bir masal gibi unutuyorsun”*

H. A. Saye

sesime taşlar gibi kulak veriyorsun
taştansın ve duymaksızın unutuyorsun

ilkyaz sağanağı gibisin ve pencerenin uykusunu
vesvese darbeleriyle darmadağın ediyorsun

okşayışın yeşil dalı elimi
ölü yaprakların kucığına atıyorsun

şarabın ruhundan daha sapkınsın ve gözü
aleve kesip kendinden geçiriyorsun

ey kanımın bataklığının altın balığı
sarhoşluğun hoş olsun beni içiyorsun zira

sen gurubun menekşe rengi vadisisin ve gündüzü
göğsüne bastırıp söndürüyorsun

senin Furuğ’un gölgelerde kaldı soldu
onu neden Saye ile (gölgeyle) karartıyorsun

GECEDE GÖRÜŞME

ve şaşkınlık içindeki yüz
pencerenin ötesinden bana
“hak görenledir
ben kaybolmuşluk duygusu kadar korkuncum
ama Tanrım
nasıl korkulabilir benden
ben, ben ki hiçbir zaman
gökyüzünün sisli çatılarında
başıboş ve hafif bir uçurtmadan başka
bir şey değildim
aşkımlı ve hevesimi ve nefretimi ve derdimi
mezarlığın geceden yalnızlığında
adına ölüm denen fare kemirmektedir” dedi

ve
akışkan suretini rüzgârın,
anbean silip değiştirdiği o şaşkınlık içindeki yüz
ince uzantılı sarkık çizgileriyle
ve gecenin تنها kımıldanışlarının çalıp kendi
genişliğine serdiği
deniz dibi bitkileri gibi yumuşak saçlarıyla
pencerenin öte yanından akıyordu
ve haykırdı:
“inanın
ben yaşamıyorum”
ben onun ötesinden karanlığın birikmesini
ve gümüşten çam kozalaklarını
görüydüm hâlâ, ah, fakat o...
kayıp gidiyordu tüm bunların üzerinden
ve zirveye tırmanıyordu sınır tanımayan yüreği
sanki yeşil hisleriydi ağaçların
ve gözleri sonsuza dek var olacaktı

“haklısınız
 ben ölümümden sonra
 aynaya bakmaya yeltenmedim hiçbir zaman
 ve o kadar ölüyüm ki
 ölümden başka hiçbir şey
 kanıtlayamaz varlığımı
 ah
 acaba siz
 gecenin himayesinde, bahçenin bitiminden aya doğru
 koşan
 bir ağustosböceği sesi
 duydunuz mu hiç?

sanırım bütün yıldızlar
 yitik bir göğe göçüp gitmişler
 ve şehir, şehir ne sessizdi
 yol boyu
 solgun heykellerden
 ve süprüntü ve tütün kokan birkaç çöpçüden
 ve uykulu, yorgun bir bekçiden başka
 hiçbir şey çıkmadı karşıma

yazık
 ben ölüyüm
 ve gece hâlâ
 o anlamsız gecenin devamıdır sanki”

sustu
 ve ağlama isteği
 gözlerinin sınırsız evrenini
 sızlattı, kederlendirdi

“ey sizler, yüzlerini
 hayatın hüznünlü örtüsünün gölgesinde saklayanlar
 acaba ara sıra da olsa

keder uyandıran bu gerçeği
bugünün dirilerinin, bir dirinin posasından başka bir
şey olmadıklarını
düşünüyor musunuz?

sanki bir çocuk
daha ilk gülümsemesiyle birlikte yaşlanmıştı
ve kalp –doğruluğunu yitirmiş bu kitabe–
kendi taştan itibarına
güvenmeyecektir artık

belki olmaya bağımlılık
ve durmaksızın sakinleştirici kullanma
insani, saf, temiz istekleri
yokluğa sürüklemiştir.
belki ruhu
ıssız bir adanın yalnızlığına
sürdüler
belki de ben ağustosböceği sesini düşümde gördüm

öyleyse tahta süngülerine yaslanan bu piyadeler
o rüzgâr bacaklı atlılar mı?
ve bu zayıf, kamburlu afyonkeşler
o yüce düşünceli, pirü pak arifler mi?
öyleyse doğru, doğru
insanların artık zuhuru beklemediği
ve sevdalı kızların
gergef işledikleri iğneleriyle
tez kanan gözlerini oydukları?

şimdi seher vakti uykularının derinliklerinde
karga seslerinin yankıları duyulmakta
aynalar ayılmakta
ve tek ve تنها suretler
kendilerini uyanışın ilk gerinmesine

ve uğursuz kâbusların yıkıcı hücumuna
bırakmakta

yazık
ben

kandan, kanlı destanlardan başka sözü olmayan
ve gururdan, kendini hiç bu kadar alçaltmamış olan
gururdan ibaret

bütün hatıralarımla
şansımın son deminde beklemekteyim
ve kulak veriyorum: ses yok
uzun uzun bakıyorum: yaprak kıvıldamıyor
ve bütün safiyetin benliği olan adım
mezarların tozunu bile
kıvıldatmıyor artık

sarsıldı
ve iki yanına yıkıldı
talepkâr elleri,
çatlaklardan
uzun ahlar gibi
uzandı bana doğru

“soğuk
ve rüzgâr çizgilerimi kesiyor
acaba bu diyarda
yok olmuş yüzleriyle tanışmaktan
korkmayan kimseler var mıdır hâlâ?
acaba zamanı gelmedi mi
bu küçük pencerenin ardına kadar açılmasının
ve gökyüzünün yağmasının
ve insanın kendi cenazesinde gözyaşı dökerek namaz
kılmasının?”

belki inleyen bir kuştu
ya da rüzgâr, ağaçların arasında
ya da bendim, kendi yüreğimin çıkmazında
kederden, utançtan ve üzüntüden dalgalarla
yükseliyordum
ve pencere aralığından görüyordum
o iki el
o iki acı serzeniş
öylece
yalancı şafağın aydınlığında
iki elime uzanan o iki el
eriyordu
ve soğuk ufukta bir ses
haykırdı:
“hoşçakal!”

HEDİYE

gecenin sonundan söz ediyorum ben
karanlığın sonundan
ve gecenin sonundan söz ediyorum ben

eğer evime gelirsen ey sevgili
bir lamba getir bana
ve küçük bir pencere
ki oradan
mutlu sokağın kalabalığını seyredeyim

KARANLIĞIN ORTASINDA

karanlığın ortasında
sana seslendim
sessizlik hüküm sürüyordu
ve perdeyi uçuran rüzgâr
kederli gökyüzünde
bir yıldız yanarak sönüyordu
bir yıldız batıyordu
bir yıldız ölüyordu

sana seslendim
sana seslendim
bütün varlığım
bir kadeh süt gibi
ellerimin arasındaydı
ayın mavi bakışı
camlara vuruyordu
kederli bir ezgi
ağustosböceklerinin şehrinden
yükseliyordu duman gibi
pencerelerde titreşiyordu
duman gibi

orada, gece boyunca
göğsümde umutsuzca, nefes nefese soluyan biri
ayağa kalkıp
seni isteyen birinin
soğuk ellerini
durmaksızın itiyordu

orada, gece boyunca
kara dallardan aşağıya
keder dökülüyordu
kendinden kopup

seni çağırın birinin üzerine
hava, enkaz gibi çöküyordu

küçük ağacım
rüzgâra âşıktı
yersiz yurtsuz rüzgâra
hani rüzgârın evi?
hani rüzgârın evi?

KUŞ SADECE BİR KUŞTU

kuş, ne koku, ne güneş ah, dedi
bahar gelmiş
ve eşimi bulmaya gideceğim ben

kuş sofanın kenarından
uçtu, bir haber gibi uçtu ve gitti
kuş küçüçüktü
kuş düşünmüyordu
kuş gazete okumuyordu
kuşun borcu yoktu
kuş insanları tanımıyordu

kuş havada
tehlike ışıklarının üstünde
bihaberliğin irtifasında uçuyordu
ve mavi anları
çılgınca deniyordu

kuş, ah, sadece bir kuştı

O GÜNLER

o günler geçip gitti
 o güzel günler
 o dopdolu, esenlik içindeki günler
 o pul pul ışıldayan gökyüzü
 o kiraz dolu dallar
 yemyeşil sarmaşıklarla kaplı birbirine yaslanmış o evler
 oyunbaz uçurtmaların süzüldüğü o çatılar
 akasya kokularından başı dönen o sokaklar

o günler geçip gitti
 o günler, kirpiklerimin arasından
 şarkılarım, hava kabarcıkları gibi kaynayıp coşardı
 gözlerim, taze sütü içer gibi içerdi
 bakışlarımın değdiği her şeyi
 sanki gözbebeklerimde
 her sabah ihtiyar güneşle
 arayışın keşfedilmemiş çölüne koşan
 her gece karanlığın ormanına dalan
 mutluluğun huzursuz tavşanı vardı

o günler geçip gitti
 o sükût içindeki karlı günler
 sımsıcak odada, pencereden
 dışarıyı seyre dalardım, başım dönerek
 saf, beyaz kar tanelerim
 tüy gibi yumuşak
 usulca yağardı
 köhne ahşap merdivene
 aşınmış çamaşır ipine
 kocamış çamların saçlarına
 ve ben yarını düşünürdüm, ah!
 yarın...

kaygan, beyaz boşluk

büyükannemin çarşafının hışırtılarıyla başlardı
 ve onun kapı aralığında beliren titrek gölgesiyle
 -ki ansızın ışığın soğuk dünyasına bırakırdı kendini-
 vitraylardaki güvercin suretlerinin ürkek kanat
 çırpışlarında

başlardı
 yarın...

uyku, mangalla ısınan yatakta gözlerime yürürdü
 ben çarçabuk ve korkusuzca
 annemin bakışlarından uzakta
 eski ödevlerimden hatalarımı gösteren çizgileri silerdim
 kar yağışı dindiğinde
 bahçede dolaşmaya çıkardım hüznle
 yaseminleri kurumuş saksıların dibine
 ölü serçelerimi gömerdim

o günler geçip gitti
 o esrik, şaşkırtan
 uykuyla uyanıklık arasında geçen günler
 o günler, her gölge bir giz taşırdı
 ağzı kapalı her kutu bir hazine saklardı
 sandık odasının her köşesi öğlen sessizliğinde
 başka bir dünya oluverirdi sanki
 kimse karanlıktan korkmazdı
 gözlerimde bir kahraman belirirdi

o günler geçip gitti
 o bayram günleri
 o güneş ve çiçek bekleyişleri
 kışın son sabahında şehre çıkagelen
 suskun ve mahcup kır nergislerinin
 burcu burcu kokuları...
 yeşil gölgelerin uzayıp giden caddesinde

seyyar satıcıların sesleri
çarşının baş döndüren kokuları içinde yüzerdi
keskin kahve ve balık kokuları içinde
çarşı, ayaklar altında genişler, uzar,
yolun her ânına karışırdı
ve dönüp dururdu oyuncak bebeklerin gözlerinde

anneydi çarşı
akışkan, renkli oylumlara hızla akan
hediye paketleri ve dolu filelerle geri dönen
çarşı yağmurdu, yağan, yağan, yağan...

o günler geçip gitti
o bedenin gizleri içinde kaybolunan günler
mavi damarların güzelliğiyle
çekingen tanışma günleri

bir el, bir dal çiçekle
duvarın ardından uzanırdı
öteki ele
ve küçük mürekkep lekeleri
bu kıvranan, ürkek, kaygılı elin üzerinde
ve aşk
utangaç bir selamla kendini anlatırdı
sıcak, dumanlı öğle saatlerinde
biz sokağın tozunda aşkımızı okurduk
biz, güneğiklerin saf diline
aşınaydık
kalplerimizi masum sevgiler bahçesine götürür
ağaçlara ödünç verirdik
ve top
buse sözleriyle dolaşırdı
elden ele
ve aşktı, o tanımlanamaz duygu
holün karanlığında bizi ansızın kuşatan

yakıcı nefeslerin, hızlı kalp atışlarının, kaçak gülüşlerin
arasından
bizi kendine çekip sürükleyen

o günler geçip gitti
o günler, güneşte kuruyan otlar gibi
kuruyup soldular güneşin altında
ve yitip gittiler akasya kokularından başı dönen sokaklar

dönüşü olmayan yolların hay huyunda
kayboldular
ve yanaklarını
sardunya yapraklarıyla al al eden o kız ah!
şimdi yalnız bir kadın
şimdi yalnız bir kadın

RÜZGÂR BİZİ GÖTÜRECEK

küçük gecemde benim, yazık
rüzgârın ağaç yapraklarıyla randevusu var
küçük gecemde benim, yıkım ıstırabı var

kulak ver
duyuyor musun esişini karanlığın
ben yapayalnız, bu mutluluğu seyrediyorum
bağımlıyım kendi umutsuzluğuma
kulak ver
duyuyor musun esişini karanlığın

gecede bir şey geçiyor şimdi
ay kızıl, şaşkın
her an çökme korkusundaki bu çatıda
bulutlar matemli kalabalıklar gibi
yağacakları ânı bekliyorlar sanki

bir an
ve sonrası, hiç
bu pencerenin ardında gece ürpermekte
ve yeryüzü dönüşünü yavaşlatmakta giderek
bu pencerenin ardında bir bilinmez
beklemekte seni ve beni

ey tepeden tırnağa yeşil
yakıcı bir hatıra gibi
bırak ellerini, âşık ellerime
varlığın sımsıcak duygusu dudaklarını
âşık dudaklarımın okşayışına bırak
rüzgâr bizi götürecektir
rüzgâr bizi götürecektir

YENİDEN MERHABA DİYECEĞİM GÜNEŞE

yeniden merhaba diyeceğim güneşe
gövdemden akan ırmaklara
uzayıp giden düşüncelerime benzeyen bulutlara
bahçemde benimle birlikte kurak mevsimlerden geçen
akkavakların bâdireli büyümesine
gece tarlalarının kokusunu
bana armağan getiren
karga sürülerine
yaşlanmış halim olan ve
aynada yaşayan anneme
yinelenen şehvetimin
yanıp tutuşan derinliklerini
yemyeşil tanelerle doldurduğu
yeryüzüne
yeniden merhaba diyeceğim

geliyorum, geliyorum, geliyorum
yeraltı kokularının uzantısı saçlarımla
karanlığın kıvamlı tecrübesi gözlerimle
duvarın öte yanından kopardığım çalılarla
geliyorum, geliyorum, geliyorum
ve eşik aşkla doluyor
ve ben eşikte onlara, sevenlere
ve henüz orada
aşk dolu eşikte durmakta olan
küçük kıza
yeniden merhaba diyeceğim

YERYÜZÜ ÂYETLERİ

güneş soğuduğunda
bereket yeryüzünden uçup gitti

ve çayırlar kurudu ovalarda
ve balıklar kurudu denizlerde
ve toprak ölülerini
kabul etmez oldu

gece, rengi solmuş pencerelerde
durmaksızın birikip taşan
kuşkulu bir hayaldi
ve yollar, sonlarını
karanlığa bıraktı

kimse aşkı düşünmez
kimse fethi düşünmez oldu artık
ve kimse
hiçbir şey düşünmez oldu artık

yalnızlığın mağaralarında
kan, esrar ve afyon kokuları yayarak
beyhudelik geldi dünyaya
gebe kadınlar
başsız çocuklar doğurdular
ve beşikler
utançlarından
mezarlara sığındı

ne acı günlerdi, ne kara...
ekmek, tanrısal görevin şaşkırtıcı kudretini
mağlup etmişti
yoksul peygamberler
kutsal buluşma yerlerinden kaçtılar

ve İsa'nın kayıp kuzuları
çöllerin çaresizliğinde
onları çağırın çoban seslerini işitmez oldular bir daha

sanki devinimler, renkler, görüntüler
tersten yansiyordu
aynaların gözlerine
ve alçak soytarıların başları üzerinde
ve fahişelerin arsız yüzlerinde
tutuşup yanan bir şemsiye gibi
kutsal bir hale ışıldıyordu

zehirli, kekre buharlarıyla
alkol bataklıkları
miskin aydınlar kalabalığını
derinliklerine çekip sürükledi
ve sinsî fareler
altın yaldızlı varakları
köhne dolaplarda kemirdi

güneş ölmüştü
güneş ölmüştü ve yarın
çocukların belleğinde
belirsiz, yitik bir imgeydi
onlar bu eski kelimenin garipliğini
iri, kara bir lekeyle betimliyordu ödevlerinde

insanlar
düşmüş insanlar güruhu
lanetli cesetlerinin ağırlığı altında
yılgın, yorgun ve şaşkın
gurbetten gurbete koşuyordu
cinayetin acıtan isteği
avuçlarında kabarıyordu

bir kıvılcım, ufacık bir kıvılcım bazen
ansızın
bu suskun, cansız kalabalığı içten parçalıyor
birbirine düşürüyordu
erkekler, birbirinin gırtlığına bıçak saplıyor
kandan bir yatağın ortasında
buluğa ermemiş kızlarla
yatıyordu

onlar, kendi vahşetlerine gömülmüştü
ve ürkütücü günahkârlık duygusu
kör ve budala ruhlarını
felç etmişti

idam törenlerinde daima
urgan
mahkûmun gözlerini
basınçla yuvalarından fırlattığı anda
onlar
kendilerine dönerdi
yorgun ve yaşlı sinirleri
şehvetli bir imgeyle sancırdı

ama meydanların dört bir yanında
fiskiyelerden dökülen sulara dalıp gitmiş
bu küçük caniler
görülürdü
her zaman

belki hâlâ
sönük gözlerinde, donukluğun derinlerinde
su sesindeki saflığa inanmak isteyen
yarı canlı, kırık dökük bir şey
cansız bir kımıldanış

vardı
belki
fakat ne sonsuz bir boşluk...
güneş ölmüştü
ve yüreklerden havalanıp uçan
o kederli güvercinin adının
iman olduğunu bilmiyordu kimse

ah, ey tutuklu ses
umutsuzluğun heybeti
bu lanetli gecenin hiçbir yerinden
ışığa doğru bir tünel kazamayacak mı?
ah ey tutuklu ses
ey seslerin en sonuncusu...

YEŞİL EVHAM

bütün gün ağlıyordum aynada
 bahar penceremi
 ağaçların yeşil evhamına bırakmıştı.
 tenim, sığmıyordu yalnızlığımın kozasına
 ve kâğıttan tacımın kokusu
 kirletmişti güneşsiz ülkenin fezasını

yapamazdım, artık yapamazdım
 sokağın sesleri, kuşların sesi
 kadife topların kaybolma sesi
 koşuşan çocukların hay huyu
 bir tel çubuğun ucundan sabun köpükleri gibi havalanan
 balonların dansı
 ve rüzgâr, rüzgâr sanki
 bir sevişmenin en kuytusundaki karanlık anların
 derinliklerinde nefes alıp veriyordu
 sarsıyorlardı güvenimin suskun kalesini
 ve eski çatlaklardan kalbime adıyla sesleniyorlardı

bakışım, bütün gün
 dalıp kalmıştı hayatımın gözlerine
 o gözler ki ıstırap dolu, ürkek
 sabit bakışlarımdan kaçıp
 yalancılar gibi
 kirpiklerimin korunaklı inzivasına sığınan

hangi zirve, hangi doruk?
 bu kıvrımlı yolların hepsi
 o soğuğu emen ağızda son bulmuyor mu?
 ne verdiniz bana ey aldatan, basit kelimeler
 ve ey heveslerin, bedenlerin perhizi
 saçlarıma bir çiçek taksaydım eğer

bu sahtekârlıktan ve başımda kokuşmakta olan bu kâğıt
taçtan

daha iyi değil miydi?

çölün ruhu nasıl da çekip aldı
ve ayın büyüü nasıl kurtardı
sürüye iman etmekten
beni
nasıl da büyüdü
kalbimin yarımılığı
ve hiçbir yarı, tamamlamamı bu yarımı
ayaklarımın altındaki toprak kayıyordu
ve eşimin tenindeki sıcaklık
cevap vermiyordu
tenimin boş bekleyişine

hangi zirve, hangi doruk?
ey puslu lambalar alın beni sığınağınıza
ey aydın gölgeli evler,
ıtırılı buharların kucagında yıkanmış çamaşırlar
güneşli damlarınızda salınıyor

alın beni sığınağınıza ey sade, olgun kadınlar
ki zarif parmaklarınız
derinizin ardında bir ceninin
keyif veren kımıldanışlarını izliyor
ve yakanızın kıvrımlarında hep
taze süt kokusu havayla birleşiyor

hangi zirve, hangi doruk?
alın beni sığınağınıza ey mutluluk nalları
ve ey mutfağın karanlığında bakır kapların şakımaları
ve ey dikiş makinelerinin tedirgin tıkırtıları
ey süpürgelerin halılarla gece gündüz kavgaları

alın beni sığınağına ey bütün ihtiraslı aşklar
ki ölümsüzlüğe kederli meyliniz
elde ettiklerinizin yatağını
büyülü sular ve taze kan damlalarıyla süslüyor

bütün gün
bütün gün
bırakılmış bir leş gibi suya
sürükleniyorum
ürkütücü kayalıklara
denizin en diplerindeki mağaralara
en etobur balıklara doğru
ve sırtımın ince omurları
gerildi
ölüm hissiyle

yapamazdım artık yapamazdım
yolun inkârından geliyordu ayak seslerim
ve umutsuzluğum daha büyüktü ruhumun direncinden
ve o bahar ve o yeşil evham
penceremin önünden geçen
gönlüme
“bak” diyordu
“yol almamışsın hiç sen, batmışsın...”

YENİDEN DOĞUŞ

İbrahim Golestan'a

tüm varlığım karanlık bir âyettir benim
seni
kendinde tekrarlayarak
yeşermenin ve çiçeklenmenin sonsuz gündoğumuna
götürecek

ben bu âyette senin için ah çektim, ah!
ben bu âyetle
ağaçla ve suyla ve ateşle bütünleştirdim seni

hayat belki
bir kadının her gün filesiyle geçtiği uzun bir caddedir
hayat belki
bir adamın kendini dala astığı iptir
hayat belki
okuldan dönen bir çocuktur
hayat belki
iki sevişme arası rehabetinde yakılan bir sigaradır
ya da
yoldan geçen bir başkasına
şapkasını kaldırarak anlamsız bir gülümseyişle
“günaydın” diyen adamın
şaşkınca karşıya geçişidir

hayat, bakışlarımın
senin gözbebeklerinde
kendini paramparça ettiği
o tutuklu andır belki
ve bakışım kendisini,
aydınlığın ve karanlığın idrakiyle
karıştıracığım duygusu içindedir

yalnızlık boyutlarındaki bir odada
 tek aşkılık kalbim,
 kendi mutluluğunun yalın bahanelerine
 saksıdaki çiçeklerin güzelce soluşuna
 evimizin bahçesine senin diktiğin fidana
 ve bir tek pencere için öten kanaryaların şarkısına
 bakıyor.

ah!
 bana düşen budur
 bana düşen budur
 bana düşen
 bir perdenin asılışının benden aldığı gökyüzüdür
 bana düşen terk edilmiş bir merdivenden inmek
 ve yalnızlık içinde çürümekte olan bir şeye ulaşmaktır
 bana düşen hatıralar bahçesinde hüznle dolaşmaktır
 ve “ellerini seviyorum”
 diyen sesin kederinde ölmektir

ellerimi bahçeye dikiyorum
 yeşereceğim biliyorum, biliyorum, biliyorum
 ve kırlangıçlar mürekkepli parmaklarımın arasına
 yumurtlayacaklar

küpeler takacağım kulaklarıma
 kıpkırmızı kirazlardan
 ve tırnaklarıma yıldızçiçeği yaprakları yapıştıracağım
 çocukları bir zamanlar bana âşık
 bir sokak var orada
 aynı dağınık saçları, ince boyunları ve sıska bacaklarıyla
 o çocuklar,
 bir gece rüzgârın alıp götürdüğü
 o küçük kızın masum tebessümünü düşünüyorlar hâlâ

bir sokak var
kalbimin
çocukluğumun mahallelerinden çaldığı

zaman çizgisinde bir oylumun yolculuğu
ve bir oylumla gebe bırakmak zamanın kuru çizgisini
bir aynaya misafir gidip dönen
bilinçli imgenin oylumuyla

ve işte böyledir
biri ölür
ve geride kalır biri
hiçbir avcı
çukura dökülen sığ derede
inci avlayamaz

hüzünlü, küçük bir peri tanıyorum ben
okyanusta yaşayan
ve yüreğini ahşap neyinde
usul usul çalan
hüzünlü, küçük bir peri
geceleri bir buseyle ölen
gün ağarırken bir buseyle yeniden doğacak olan

İNANALIM SOĞUK
MEVSİMİN BAŞLANGICINA

1974

HİÇ KİMSEYE BENZEMEYEN KİMSE

düşümde birinin geldiğini gördüm
ben bir kızıl yıldızın düşünüyordum
ve gözüm seğirip duruyor
ve ayakbalarım çiftleşip duruyor
ve kör olayım
yalanım varsa
ben o kızıl yıldızın düşünüyordum
daha uykuya varmamışken gördüm

biri geliyor
biri geliyor
başka biri
daha iyi biri
hiç kimselere benzemeyen
baba gibi değil
Ensi gibi değil
Yahya gibi değil
anne gibi değil
olması gereken kimse gibi
ve boyu mimarın evinin ağaçlarından daha uzun
ve yüzü İman Zaman'ın yüzünden daha nurlu
ve gidip polis üniforması giyen Seyyid Cevad'ın
kardeşinden de korkmayan
evimizin bütün odalarının sahibi Seyyid Cevad'dan da
korkmayan biri

ve adı annemin
namazın başında ve sonunda söylediği gibi
“Ya kâziyü'l-kuzat”
“Ya hâcet'ül-hâcat”
olan
ve o,
üçüncü sınıf kitaplarındaki bütün zor sözcükleri

gözü kapalı okuyabilir
 ve hatta
 bini
 hiç eksiksiz yirmi milyondan çıkarabilir
 ve Seyyid Cevad'ın dükkânından ne gerekiyorsa
 veresiye alabilir
 ve o
 seher vakti yeşili gibi yeşil
 "Allah" ışığının
 Miftahiyan Camii'nin göğünde
 yeniden parlaması için
 uğraşabilir
 ah...
 aydınlık ne kadar güzeldir
 aydınlık ne kadar güzeldir
 ve ben ne çok istiyorum
 Yahya'nın bir el arabası olsun
 ve bir de lüks lambası
 ve ben ne çok istiyorum
 Yahya'nın el arabasında kavunlar, karpuzlar arasında
 oturmayı
 ve Muhammadiye Meydanı'nın etrafında dönmeyi
 ah...
 meydanın etrafında dönmek ne güzeldir
 damda uyumak ne güzeldir
 Millet Bahçesi'ne gitmek ne güzeldir
 Pepsi'nin tadı ne güzeldir
 ve ben güzel şeyleri ne çok severim
 ve ne çok istiyorum
 Seyyid Cevad'ın kızının saçını çekmeyi

 neden caddelerde yitecek kadar küçüğüm ben
 ve caddelerde yitecek kadar küçük olmayan babam neden
 düşüme girenin gelişini çabuklaştırmak için bir şey
 yapmıyor

ve bahçelerinin toprağı kandan
ve havuzlarının suyu kanlı
ve ayaklarının altı kanlı
mezbaha mahallesi halkı
neden hiçbir şey yapmıyor
neden hiçbir şey yapmıyor

kış güneşi ne tembel
dama çıkan merdivenleri süpürdüm
pencerelerin camlarını sildim
baba neden
yalnız uyurken düş görmeli?

dama çıkan merdivenleri süpürdüm
pencerelerin camlarını sildim

biri geliyor
biri geliyor
gönlüyle bizi çağıran
soluğuyla bizi çağıran
sesiyle bizi çağıran
biri ki önlenemez gelişi
ve kelepçelenip zindana atılamaz
biri ki
Yahya'nın ulu ağaçlarının altında
çocuk yapmıştır
ve günbegün
büyüyor, büyüyor
biri ki
yağmurdan, şırıl şırıl yağmur sesinden
kaktüs fısıltıları arasından
donanma gecesinde
Tophane göğünden
geliyor
ve sofrayı kuruyor

ve ekmeđi bölüştürüyor
ve Pepsi'yi bölüştürüyor
ve Millet Bahçesi'ni bölüştürüyor
ve lastik çizmeleri bölüştürüyor
ve boğmaca şurubunu bölüştürüyor
ve okula kayıt gününü bölüştürüyor
ve hastane sıra numaralarını bölüştürüyor
ve Ferdin'in filmlerini bölüştürüyor
Seyyid Cevad'ın kızının ağaçlarını bölüştürüyor
ve elde kalmış ne varsa bölüştürüyor
ve bizim payımıza düşeni de veriyor
ben düş görmüşüm

İÇİM ACIYOR BAHÇEYE

çiçekleri düşünmüyor kimse
balıkları düşünmüyor kimse
kimse
kalbi güneşin altında iltihaplanan
hafızası yeşil hatıralardan usul usul boşalan bahçenin
ölmekte olduğuna
inanmak istemiyor
ve bahçenin duygusu sanki
kendi yalnızlığında çürümüş soyut bir şeydir

evimizin avlusu تنها
evimizin avlusu
bilinmez bir buluttan yağmur bekleyerek
esnemekte
ve boştur evimizin havuzu
tecrübesiz küçük yıldızlar
ağaçların üstünden yere düşüyorlar
balık yuvalarının rengi uçmuş pencerelerinin
aralığından
öksürük sesleri geliyor geceleri
evimizin avlusu تنها

baba:
“benden geçti diyor” diyor
“benden geçti
unumu eledim eleğimi astım”
ve odasında
sabahtan gün batımına
ya Şehname okuyor
ya Nasihü't-Tevarih
baba anneye diyor ki:
“lanet olsun balığa da kuşa da
ben öldükten sonra

bahçe ha olmuş ha olmamış
neye yarar
emeklilik maaşım bana yeter”

annenin bütün hayatı
cehennem korkusu eşliğine serili bir seccadedir
anne her şeyde günahın ayak izlerini arıyor
ve bahçeye de bir bitkinin küfrünün bulaştığına inanıyor
anne bütün gün dua ediyor
anne doğuştan günahkâr
ve bütün çiçeklere okuyup üflüyor
ve bütün balıklara okuyup üflüyor
anne zuhuru bekliyor
ve gökten inecek lütfu

erkek kardeşim bahçeye kabristan diyor
erkek kardeşim otların karışıklığına gülüyor
ve suyun hastalıklı derisi altında
çürümüş parçacıklara dönüşen
balık ölülerini sayıyor
erkek kardeşim felsefeye bağımlı
bahçenin iyileşmesini, yok edilmesinde görüyor
düşünüyor erkek kardeşim
sarhoş olup sonra
duvara yumruğunu geçiriyor
çok dertli, çok yorgun, çok umutsuz olduğunu
anlatmaya çalışıyor
o umutsuzluğunu da
kimliği, takvimi, mendili, çakmağı, tükenmez kalemi gibi
çarşı pazar dolaştırıyor
ve umutsuzluğu
o kadar küçük ki her gece
meyhanenin kalabalığında kayboluveriyor

çiçeklerin dostu olan ve
anne ona vurduğunda
yüreğinin yalın sözcüklerini
çiçeklerin şefkatli, suskun kalabalığına götüren kız
kardeşim

zaman zaman balık ailelerini
güneşe ve tatlıya davet ederdi
onun evi şehrin öteki ucunda
o naylon evinde
kırmızı naylon balıklarıyla
eşinin naylondan aşkının sığınağında
ve naylon elma ağaçlarının dalları altında
naylon şarkılar söylüyor
ve sahici çocuklar doğuruyor
bizi her ziyarete gelişinde
eteklerinin uçlarına bahçenin fakirliği bulaştığında
kolonyayla yıkanıyor
bizi her ziyarete gelişinde
hamile

evimizin avlusu تنها
evimizin avlusu تنها
bütün gün kapının ardından parçalanma sesleri geliyor
ve patlama sesleri
komşularımız bahçelerinin her köşesine
çiçek yerine
şarapnel ve makineli tüfek dikeyiyor
komşularımız fayans havuzlarının üstünü kapatıyorlar
ve fayans havuzlar istemeye istemeye
gizli barut ambarına dönüşüyor
ve mahallemizin çocukları okul çantalarına
küçük bombalar dolduruyor
evimizin avlusu şaşkın

ben yüreğini yitirmiş bu zamandan korkuyorum
ben bunca elin boşunalığını düşünmekten
bunca yüzün yabancılaşmasından
korkuyorum
ben geometri dersini delicesine seven bir öğrenci kadar
yalnızım
ve sanıyorum bahçe hastaneye kaldırılabilir

sanıyorum...

sanıyorum...

sanıyorum...

ve bahçenin kalbi güneşin altında iltihaplanmakta
hafızası yeşil hatıralardan usul usul boşalmakta

KUŞ ÖLÜMLÜDÜR

içim sıkılıyor
içim sıkılıyor
avluya çıkıyorum ve parmaklarımı
gecenin gergin teninde gezdiriyorum

hiç ışık yok
hiç ışık yok

kimse güneşle tanıştırmayacak beni
kimse serçelerin şölenine
götürmeyecek beni
uçmayı anımsa
kuş ölümlüdür

SENDEN SONRA EY YEDİ YAŞ

ey yedi yaş
 ey yola çıkmanın mucizevi an'ı
 senden sonra ne varsa yok olup gitti, cehalet ve
 çılgınlık içinde

senden sonra
 kuşlarla
 rüzgârla
 aramızda
 güçlü bir aydınlık ve zindelik bağı olan o pencere
 kırıldı
 kırıldı
 kırıldı senden sonra o
 su, su, sudan başka tek kelime etmeyen
 topraktan bebek
 suda boğuldu

senden sonra ağustosböceklerinin sesini öldürdük
 ve alfabenin harflerinden yükselen zil sesine
 ve silah fabrikalarından yükselen düdük seslerine bel
 bağladık

senden sonra oyun yerimiz olan
 masaların altından
 masaların ardına
 masaların ardından
 masaların üstüne vardık
 ve masaların üstünde oynadık
 ve yitirdik, senin rengini, ey yedi yaş

senden sonra biz ihanet ettik birbirimize
 senden sonra biz bütün yadigârları
 kurşunlarla ve saçılmış kan damlalarıyla sildik

sokak duvarlarının alçılanmış şakaklarından
senden sonra meydanlara yürüdük, bağırдық:

“yaşasın!”

“kahrolsun!”

ve meydanların hay huyunda, uyanıklık edip şehre gelen
şarkıcıya, üç-beş kuruş kazandırmak için, el çırpıtık
senden sonra birbirimizin katili olan bizler

aşkını yargıladık

ve öyle ki kalplerimiz

ceplerimizde endişeliyken

aşkın payını sorguladık

senden sonra biz, mezarlıklara yüz sürdük

ve ölüm, büyükannenin çarşafının altında nefes alıp

veriyordu

ve ölüm, öyle güçlü bir ağaçtı ki

başlangıcın bu tarafındaki diriler

kederli dallarına adak çaputu bağlıyorlardı onun

ve sonun öbür tarafındaki ölümler

fosforlu köklerini kemiriyorlardı onun

ve ölüm o türbede oturmuştu ki

dört yanında ansızın dört mavi lale

beliriverdi

rüzgâr sesi geliyor

rüzgâr sesi geliyor ey yedi yaş

kalktım ve su içtim

ve ansızın hatırladım

körpe ekinlerin

çekirgelerin hücumundan nasıl korktuklarını

daha ne kadar ödenmeli

ne kadar ödenmeli daha

bu beton küpün tamamlanması için

İNANALIM SOĞUK MEVSİMİN BAŞLANGICINA

ve bu, benim
yalnız bir kadın
soğuk bir mevsimin başlangıcında
yeryüzünün kirlenmişliğini
ve gökyüzünün yalın, kederli umutsuzluğunu
ve bu beton ellerin güçsüzlüğünü
anlamanın eşiğinde

zaman geçti ve saat dört kez vurdu
dört kez
bugün aralığın yirmi biri
mevsimlerin sırrını biliyorum ben
ve anlıyorum onların dilini
kurtarıcı, uyumaktadır mezarında
ve toprak, bağına basan toprak
dinginliğe işaretir

zaman geçti ve saat dört kez vurdu
rüzgâr esiyor sokakta
rüzgâr esiyor sokakta
ve ben çiçeklerin döllenmesini düşünüyorum
cılız, kansız sapsarıyla goncaları
ve bu veremli, yorgun zamanı
ve bir adam geçip gidiyor ıslak ağaçların yanından
damarlarının mavi şeritleri
boynunun iki yanından ölü yılanlar gibi yukarı asılıyor
ve perişan şakaklarında o kanlı kelimeyi tekrarlayıp
duruyor:

- selam!

- selam!

ve ben çiçeklerin döllenmesini düşünüyorum
soğuk bir mevsimin başlangıcında
aynaların matem meclisinde

ve pörsümüş tecrübelerin köhne meclisinde
 ve sessizliğin bilgisiyle donanmış bu gurup vakti
 yola koyulup giden
 sabırlı
 vakur
 derbeder
 o adama
 nasıl dur emri verilebilir
 ve o adama yaşamıyor olduğu
 hiç yaşamamış olduğu
 nasıl söylenebilir?
 rüzgâr esiyor sokakta
 inzivanın yalnız kargaları
 miskinliğin yaşlı bahçelerinde dönüp duruyor
 ve merdivenin
 ne alçaktır yükseklığı

onlar bir kalbin bütün masumiyetini
 masallar sarayına götürdüler beraberlerinde
 ve artık
 nasıl dans edebilir insan
 ve çocukluğunun saçlarını
 nasıl döker akan sulara
 ve sonunda koparıp kokladığı elmayı
 nasıl ezer ayaklarının altında

sevgili, ey biricik sevgili
 ne çok kara bulut beklemekte güneşin şölenini
 bir gün beliriveren o kuş sanki gözle görülür bir
 çimenlikten havalanmıştı
 meltemin şehvetiyle nefes alıp veren körpe yapraklar
 sanki hayalin yeşil çizgilerinden doğmuştu
 pencerenin lekesiz belleğinde yanıp sönen o menevişli
 alev
 lambanın masum imgesinden başka bir şey değildi sanki

rüzgâr esiyor sokakta
bu yıkımın başlangıcıdır
ellerinin yıkıldığı gün de rüzgâr esiyordu
sevgili yıldızlar
sevgili karton yıldızlar
gökyüzünde yalanlar uçuşmaya başladığında
sığınılabilir mi artık
başları yarılmış peygamberlerin surelerine
binlerce yıllık binlerce ölü gibi
birbirimize kavuştuğumuzda
güneş yargılayacak çürümüş cesetlerimizi

ben üşüyorum
ben üşüyorum ve sanki bir daha hiç ısınmayacağım
sevgili
ey biricik sevgili "o şarap ne kadar yıllanmış meğer"
bak burada
zaman ne ağır
ve balıklar nasıl da didikliyor etlerimi
neden beni hep deniz diplerinde tutuyorsun?

ben üşüyorum ve nefret ediyorum sedef küpelerden
ben üşüyorum ve biliyorum ki
bir yabani gelinciğin kızıl evhamlarından geriye
birkaç damla kandan başka
hiçbir şey kalmayacak

çizgileri bırakacağım
ve sayı saymayı da
ve sınırlı geometrik şekillerden
genişliğin duygudan alanlarına sığınacağım
ben çıplağım, çıplağım, çıplak
sevgi sözleri arasındaki sessizlikler gibi çıplak
ve bütün yaralarım aşktandır
aşktan, aşktan, aşktan...

ben bu başına buyruk adayı
 okyanusun kasırgasından
 ve yanardağ patlamalarından geçirdim
 ve paramparça olmak, o parçalanamaz varlığın sırrıydı
 ki en küçük zerresinden güneşler doğdu

selam ey masum gece
 selam ey bozkır kurtlarının gözlerini
 güvenin kemikten oyuklarına dönüştüren gece
 ve senin ırmaklarının kıyısında söğüt ağaçlarının
 ruhları

baltaların merhametli ruhlarını kokluyor
 seslerin, sözlerin, düşüncelerin birbirinden farksız
 olduğu

bir dünyadan geliyorum ben
 yılan yuvasına benzeyen
 seni öperken
 asılacağıın urganı da kafalarında örmeye başlayan
 insanların
 ayak sesleriyle doludur bu dünya

selam ey masum gece
 pencereyle, görmek arasında
 daima bir mesafe vardır
 niçin bakmadım?
 bir adam, ıslak ağaçların yanından geçip giderken
 yaptığım gibi

niçin bakmadım?
 sanki annem ağlamıştı o gece
 acıya aktığım ve dölün can bulduğu o gece
 akasya salkımlarının gelini olduğum o gece
 İsfahan'ın, mavi çinilerin yankılarıyla çınladığı o gece
 diğer yarım, can suyuma geri dönmüştü
 ve ben aynada görüyordum onu

ayna gibi dupduruydu, aydınlıktı
ve ansızın seslendi bana
ve ben akasya salkımlarının gelini oldum

sanki annem ağlamıştı o gece
ne faydasız bir aydınlıktı kapalı pencereden sızan

niçin bakmadım?
bütün mutluluk anları biliyordu
ellerinin yıkılacağını
ve ben bakmadım
ta ki
saatin penceresi açılıp o kederli kanarya dört kez
ötene dek

dört kez
ve ben o küçük kadınla karşılaştım
gözleri boş Simurg yuvaları gibiydi
sanki yürürken kalçasının devinimlerinde
görmeli düşümün bekâretini de
kendisiyle birlikte
gecenin yatağına götürüyordu

yine tarayabilecek miyim saçlarımı rüzgârda
yine menekşe dikebilecek miyim bahçelere
ve sardunyaları
pencerenin ardındaki gökyüzüne dizebilecek miyim?
dans edebilecek miyim yine kadehler üzerinde
acaba yine kapının zili bir ses beklemeye sürükleyecek
mi beni?

anneme dedim ki: "bitti artık!"
hep düşündüğünden önce gerçekleşir olacak olan
gazeteye başsağlığı ilanı vermeliyiz

boş insan
güvenle dolu boş insan

dişleri
çiğnemekle meşgulken bak nasıl da marş okuyor
ve gözleri
nasıl da yırtıyor uzun uzun bakarken
ve o nasıl geçip gidiyor ıslak ağaçların yanından
sabırlı
vakur
derbeder

saat dörtte
damarlarının mavi şeritleri
boynunun iki yanından ölü yılanlar gibi
yukarı asıldığında
ve perişan şakaklarında o kanlı kelimeyi tekrarlayıp
duruyor:

- selam!

- selam!

sen
hiç kokladın mı
o dört mavi laleyi
zaman geçti
zaman geçti ve çıplak akasya dallarına düştü gece
pencere camlarının ardında kayıyor
geçip giden günden arta kalanları
soğuk diliyle
içine çekiyor gece

ben nereden geliyorum
ben nereden geliyorum ki bunca
bulanmışım gecenin kokusuna?
mezarının toprağı henüz sıcaktır
o iki genç yeşil elin mezarından söz ediyorum
ne sevecendin sevgili, ey biricik sevgili
yalan söylerken ne sevecendin
ne sevecendin aynaların gözlerini kapatırken

ve avizeleri
gümüş saplarından koparıp
zalim karanlıkta aşk ovasına alıp götürürdün beni
susuzluk yangınının peşinden gelen
o başı dönmüş buğu, uykunun kırlarına çökerdi sonra

ve o karton yıldızlar
dönüp dururdu sonsuzluğun etrafında
neden sözü sesle dillendirdiler
bakışı neden görüşmenin evine misafir ettiler
neden okşayışı
zavallı bakire saçların utancına sakladılar
sözcüklerle konuşan
ve bakışla okşayan
ve ürküntüsünden okşayışla sıyrılan,
bak burada
direkleri kaygıdan darağacında
can vermiştir
ve hakikatin beş harfine benzeyen parmağının beş dalı
nasıl da iz bırakmıştır onun yanağında

sessizlik nedir, nedir ey biricik sevgili?
sessizlik, söylenmemiş sözlerden başka nedir?
ben susuyorum ama serçelerin dili
doğanın şöleninde akıp giden cümlelerin hayat dilidir
serçelerin dili, yani bahar. yaprak. bahar.
serçelerin dili, yani meltem. koku. meltem.
serçelerin dili ölüyor fabrikalarda

kimdir bu, sonsuzluk caddesinde
birlik ânına doğru yol alan
ve her zamanki saatini
matematığın çıkarmalar ve ayırmalar mantığıyla ayarlayan
kimdir bu, horoz ötüşlerini günün değişiminin
başlangıcı değil

kahvaltı kokusunun başlangıcı bilen
kimdir bu, başında aşk tacı taşıyan
ve gelinlikler içinde çürüyen

işte bu yüzden güneş
umutsuz iki kutupta
aynı anda
ışımadı
sen mavi çinilerin çınlamalarından boşaldın

ve ben öyle doluyum ki namaz kılıyorlar sesimin
üstünde

mutlu ölümler
kederli ölümler
düşünceli, sessiz ölümler
iyi huylu, iyi yiyimli, iyi giyimli ölümler
belirlenmiş zamanların duraklarında
ve geçici aydınlıkların şüpheli ikliminde
ve beyhudeliğin çürük meyvelerini satın almanın şehveti
ah...
kavşaklarda kaza endişesi içinde kıvranan onca insan
ve bu dur düdüklüleri
ıslak ağaçların yanından geçip giden bir adamın
zamanın çarkları arasında ezilmesi
gerektiği, gerektiği, gerektiği bir anda...

ben nereden geliyorum?
anneme dedim ki: "bitti artık!"
hep düşündüğünden önce gerçekleşir olacak olan
gazeteye başsağlığı ilanı vermeliyiz
selam ey yalnızlığın garabeti
odayı sana bırakıyorum
çünkü kara bulutlar daima
arınmanın yeni âyetlerinin peygamberleridir

ve bir mumun şehadetinde
nurlu bir sır gizlidir
onu en iyi
uzayıp giden o en sonuncu alev bilir

inanalım
soğuk mevsimim başlangıcına inanalım
inanalım düş bahçelerinin yıkıntılarına
işsiz, devrik oraklara
ve tutsak tohumlara
bak nasıl bir kar yağıyor...

belki gerçek, o iki genç eldi,
durmaksızın yağan kar altında gömülü
o iki genç el
ve gelecek yıl
bahar, pencerenin ardındaki gökyüzüyle yatağa girdiği
vakit

o gökyüzünün teninde yeniden hayat bulduklarında
çiçeğe duracaklar
o yeşil saplı, narin fısıkiyeler sevgili, ey biricik sevgili

FURUĞ

yeryüzü âyetleri

DÜNYA ŞİİRİ

*o günler geçip gitti
o günler, kirpiklerimin arasından*

“Benim için en önemli şey şiidir. Ve şiiir, kendime ve kişiliğime karşı duyduğum en büyük sorumluluktur. Hayatıma vermek zorunda olduğum yanıtların en önemlisidir aynı zamanda.”

Furuğ

“Furuğ’un konuları genellikle hayat, ölüm, mutluluk, keder, doğanın güzelliği, toplumsal baskı ve çirkinlikler, umut, umutsuzluk gibi evrensel temaların yanı sıra kadın ve sevişmenin mistik güzelliğini de kapsar.”

Ayten Mutlu

“İçerik açısından Furuğ, İran ve dünyadaki ererkilliğe karşıtlığın doğrudan anlatımıdır. İran’da tamamen biriciktir, dünyada ise kadın biriciklerin arasındadır.”

Rıza Berahani

ISBN 978-975-07-0914-2

9 789750 170914 2

<http://www.canyayinlari.com>

KDV İÇİNDEDİR

9,50 YTL